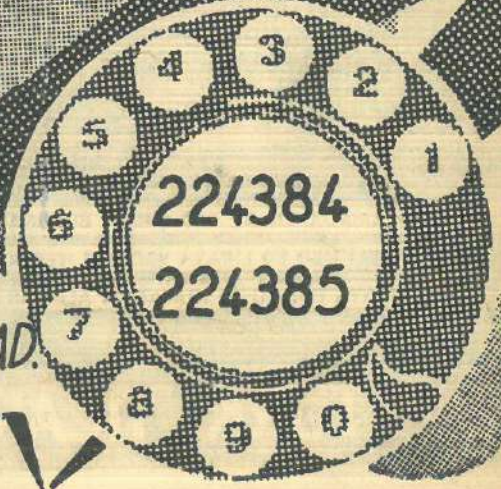

BÜTÜN İLÂN ve
REKLÂMLARINIZ

İFİT

BASIN İLÂN
KURUMU

CAĞALOĞLU. TÜRK OCAĞI CAD.

H.U.

TÜRK FOLKLOR ARAŞTIRMALARI

NİSAN 1962

İÇİNDEKİLER

Türklerde Çiçek Aşısı	Ord. Prof. Dr. A Süheyl ÜNVER
Sorgun Köyü Atasözü ve Deyimleri	İsmail C. GENÇTÜRK
Kayseri Halkbilimi ve Kâzım Yedekçioğlu	Ali Rıza ÖNDER
Silifke'deki Kınanın Düşündürdükleri	Kerim YUND
Bizde Halk Etimolojisi	Prof. Mahmut R. GAZİMİHÂL
Gazimihâl, Hayatı ve Çalışmaları	Fikri ÇİÇEKOĞLU
Esiri'nin Vahabilere Ait Bir Destanı	H. T. DAĞLIOĞLU
Sarıgöl'de Obalar ve Eğlenceler	Osman SAYGI
Konya'da Kalfa ve Usta "Desturu",	M. ARMUTLU
Afyonkarahisar Kız Kulesi	Ali YARŞI
Beyböreğe Ait İkinci Hikâye	Mahmut Kemal YANBEY
Türkiyede Doğumlu İlgili âdet ve inanmalar	Cahit ÖZTELLİ
Yozgat'ta Çiğdem Pîlavı	Hasan ÖZBAŞ
Serik'ten İki Türkü ve Doğuş Hikâyeleri	Hüsnü YILDIZ
Samsun Folklorundan Örnekler	Yılmaz ELMAZ
BİZE GELEN KİTAPLAR	

SAYI: 153

KURUŞ: 100

İSTANBUL'DA AYDA BİR DERECEKAR HALK KÜLTÜRÜ DERGİSİ

1962 yılında

4 Çekilişte
1,900.000

LİRALIK
PARA İKRAMİYELERİ

AKBANK

Vadeli her 100 Vadesiz her 200 Liraya bir kura Numarası

(Folklor — 20)

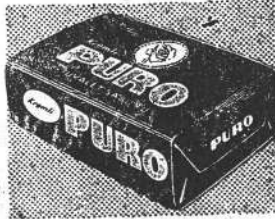

FAAL p - 185

Terkibinde krem has-
salari bulunan PURO
TUVALET SABUNU

cildi temizler... besler...
korur... çiçek gibi taze
ve kadife gibi yu-
muşak yapar... cazibe
ve güzelliğinizi artırır.

**BOL KÖPÜKLÜ
NEFİS KOKULU**

100 DE 100 SAFTIR

(Faal: 1246 — 22)

GRİPİN

ve NEZLEYE karşı

GRİPİN

Kullanınız

Aldığınız müstahzarın ha-
kiki Gripin olduğunu anla-
mak için GRİPİN markasına
bilhassa dikkat ediniz.

GRİPİN

günde 3 adet alınabilir.

(Faal: 1245 — 21)

TÜRK FOLKLOR ARAŞTIRMALARI

KURULUŞU : AGUSTOS 1949

AYDA BİR DEFA İSTANBUL'DA ÇIKAR HALKBİLGİSİ DERGİSİ
SAHİBİ : İHSAN HİNÇER

NO. 153

NİSAN 1962

YIL: 13 — CİLT: 7

TÜRKLERDE ÇİÇEK AŞISI

Yazan: Ord. Prof. Dr. A. Süheyl ÜNVER

Memleketimizde eski Çinden gelen usul üzerine Kafkasyada olduğu gibi çiçek hasta-
lığına karşı aşılanma çok eski asırlara kadar
uzar. Hattâ bu aşının Avrupaya intikalinde
memleketimiz bir köprü vazifesi de görmüş-
tür. İngiliz sefiri eşi Lady Montagu 244 sene
önce 1717 de İngilteredeki dostlarından biri-
sine yazdığı mektupta Edirne'de gördüğü aşı
keyfiyetinden bahsetmiş ve bu hususa zama-
nın gafil İngiliz hekimlerinin dikkat etmele-
rini istemiş ve oğlunu da düğün eğlenceleri
gibi yapılan bir toplantıda aşılattığını beyan
etmiş ve daha birçok tarihî bilgi de vermiş-
tir. Bu mektup İngiliz hekimlerinin ve za-
manında aşıcılık yapan Cenner'in de dikkatini
çekmiştir.

Lâkin bizde bu aşı 1717 de başlamaz.
Timoni İstanbulda 1714 de bu aşının bizde ya-
pıldığını Leydi'den önce Avrupaya bildirmiş-
tir. Resmî bir kayde göre bu tarihten 38 sene
önce 1679 da Anadolu'dan gelen bir aşıcı da
çocuklara bu aşığı tatbik etmiştir. Müttekip
seneler de çiçek aşısı yapan aşıcı kadınlar
çıkışlar, Aşı, çiçek geçiren bir hastanın ce-
rahatlerinden bir ceviz kabuğu içinde toplan-
mıştır. Deri içine bir ucla çizilerek üzerine
birazcık aşı konur, Toplu bir halde yapıldığın
dan merasimi de vardır.

Çocuk birkaç gün hasta olur, Yalnız aşı
lanan yerde değil, vücudunun muhtelif yerle-
rinde seyrek çiçek çıkarır, Bunlar bir daha

hastalığa yakalanmaz.

Aşı bizde de bir asırdır mecburidir,
Bir nizamname ile esasen çocuk iken çiçek
çıkartıp güzelliği bozulan Sultan Abdülmecid
bu hususa riayeti emretmiştir. Hattâ halkı
alıştırmak için çok defa huzurunda aşılatmış-
tır. Vilâyetlere tamim için birçok gençler
dâvet edilerek tıbbiye mektebinde aşıcılar ye-
tiştirilmiştir.

Bizde yapılan bu aşı "inoculation" ve
"variolation" dır, Doğrudan hastalığa yaka-
lananın cerahatinden alınarak yapılır, Cenner'
inki vaccination'dur.

Çiçeği, ineğe insanlar geçirmiştir, İnek-
ten alınıp insana aşı yapılır, Bundan aşılanmış
olanlardan alınarak insandan insana munta-
zaman aşılarlar. Cenner'in tesadüfen bulduğu
ve on sene tecrübeler yapıldıktan sonra 1798
de ilim âlemine bir eseriyle tanıttığı aşı bu-
dur, Cenner esasen köylerde bizdeki gibi çi-
çeğe karşı gelmek için Variolation için köy köy
dolaşan bir aşıcıdır. İneklerden süt sa-
ğan kadınlar aşılanmak istemezler, Zira biz
hayvanın memesinden süt sağarken, üzerinde
bulunan çibanlardan parmağımıza cerahat bu-
laşır ve orada bir aynını çıkarır, bir daha da
çiçeğe yakalanmayız, dediklerinden Cenner,
alâkalamır ve o kadınların parmaklarından
birinden çıkan cerahatten alarak aşı yapar ve
onların çiçeğe yakalanmadıklarını görür, İşte
bugünün fennî aşısı böyle meydana çıkar,

SORGUN KÖYÜ ATASÖZÜ VE DEYİMLERİ

Yazan: İsmail Celâl GENÇTÜRK

Sorgun Köyü Ankara'ya 100 km. dir, Ku zey Batıdadır, Güdül ilçesine bağlıdır, Sor gun, 250 hanelik, şirin ve folklor bakımından zengin bir köydür. Şimdi bu köyün mahalli Atalar sözünü ve deyimlerini sunacağım,

ATA SÖZLERİ :

- 1 — Gel git Konya'ya altı saat
- 2 — Deermende yattığına say,
- 3 — Büyük lokma yut, büyük söyleme,
- 4 — Bir iniğin bir yokuşu, bir yokuşun, bir iniği olur.
- 5 — Sürüden ayrılanı kurt kapar,
- 6 — Sen iyi o! kem belâsını bulur,
- 7 — Eden bulur, inliyen ölür,
- 8 — Kabahat samur kürk olsa, kimse

İnek — İnsandan insana yapılanda Hu manize aş derler, Bunun zorluğu daima in sanlardan tedarikli mecburiyeti, az ve mah dut oluşudur. Bakteriyolog Prof, General Ke mal Hüseyin Pilevnelioğlu'nun verdiği bilgiye göre buna Negri bir çare bulunmuştur.

Çiçek çıkarmış çocuklardan aldığı cera hati sığırlara nakletmiş, ondan da danaya ver miştir. Buna retrovaccin I derler, Lâkin bu nun, aşılananları şiddetle hasta ettiği görü lünce bunu ikinci defa danaya aşılatmıştır. Buna retrovaccin II derler, Bu pasaj daha iyidir, sarsmaz, işte bugün kullanılan aşı budur ve bol miktarda elde edilebilir. Dün ya nüfusunu bu suretle aşılama kabül ol muştur,

Cenner usulünde fil dişinden mamûl ve Enstitümüz merkezinde saklı aşı kalemleri ucundaki çiçek cerahatıyla aşılananlardan ba zan eski hekimlerimiz ve hocalarımızla konu ş muştum. Aşılananları takib ederler, Eğer tu tarsa yanlarında getirdikleri çok sayıda mu hafazalı kalemlerine taze cerahatlerden sü rerler ve diğer aşılanacaklara bu suretle aşı temin ederler.

Birçok memleketler bu aşının tatbikini mecburî kılmıştır. Dünya yüzünde bunu ilk mecburî kılan memleketimizdir. İngilterede hâlen kanunî değildir, Zira eski muhafaza kâr zihniyet bunu insan hürriyetlerine muha lif sayıyor denmiştir. Orada da artık böyle telâkkinin yeri olmayacağını tahmin ederiz.

üstüne almaz.

- 9 — Bok bulaşsın da, dert bulaşmasın,
- 10 — Bana daymeyen yılan bin yıl yaşa sın,
- 11 — Etçiden al, ekmekçiye; Ekmekçi den al etçiye,
- 12 — Akli kısıyla, boyu köseyle arkadaş olma,
- 13 — Alçak egşge binmesi kolaydır,
- 14 — Köpeği ürdürmedense çalıyı dolaş mak yeğdir,
- 15 — Eliğin hamuruyla, erkeğin işine ka rışma,
- 16 — Her horoz kendi küllüğünde kabarıp,
- 17 — Fol yok yumurta yok,
- 18 — Dost uğruna can kurban,
- 19 — Adam olana lâf yeter,
- 20 — Dokuz köpeğe bir yuka, öldüm dıka dıka,
- 21 — Köpeğin ürmesi paraynan mı ? Ür sün dursun.
- 22 — Kurt kocayınca köpeğin maskarası olur,

DEYİMLER:

- 1 — Koca kafa içi boş, tut kulağından çifte koş,
- 2 — Kör köpeğin kuyuya baktığı gibi bakmak.
- 3 — Pireyi deve etmek,
- 4 — Karnı almamak,
- 5 — Sulu dereye götürüp susuz getirmek,
- 6 — Har vurup, harman savurmak,
- 7 — Gözüne dikmek,
- 8 — El âleme karşı davul çalmak,
- 9 — Ötünü kesmek,
- 10 — Gözlerini dönt açmak,
- 11 — Göbeği ekli olmak,
- 12 — Soyup soğana çevirmek,
- 13 — El ağzıyla çorba içmek,
- 14 — Pişmiş aşı su katmak,
- 15 — Başta kabak patlatmak,
- 16 — Yola getirmek,
- 17 — Punduna (tavna) düşürmek,
- 18 — İş pişirmek,
- 19 — Ocağına su dökmek,
- 20 — Diş gıcılamak
- 21 — Hırttan hamurdan kesilmek
- 22 — İt osurdukça yalan söylemek.

KAYSERİ HALKBİLİMİ VE KAZIM YEDEKÇİOĞLU

Yazan: Ali Rıza ÖNDER

İğ (Anadolunun doğu kesiminde bulu nan Kayseri, tarihten ve coğrafyadan gelen bir çok özellikleri ile Konya'yı andırmaktadır. A nadolu Selçuklu Devletinin başkenti olan Konya yanında Kayseri, o çağlardan beri bu bölgede ikinci bir başkent önemini taşımış tır. Bununla birlikte ne yazık ki Konya'nın oldukça işlenmiş ve tanıtılmış olan halkbilim (folklor) varlığı yanında, Kayseri halkbili mi, kendi haline bırakılmıştır, Oysaki Kay seri ve dolaylarında halkbilim konuları olduk ça zengin ve canlıdır.

Bu zenginliği farkedene ve bu alanda cid di şekilde çalışmanın gerekli olduğuna ina nan kişilerin başında öğretmen Kazım Ye dekçioğlu gelir. Yedekçioğlu bu yoldaki ça lışmalarını en az yirmi yıldan beri bir düze ne sokarak yaymak ve duyurmak çabası i çindedir. Ancak bu yayınları, Kayseri basını sınırları içinde kaldığından Türkiye çapında tanıtılması ve değerlendirilmesi üzerinde durulmamıştır. Bu sebeple Yedekçioğlunun ve Kayseri'deki halkbilim çalışmalarını "Türk Folklor Araştırmaları Dergisi" nin okuyucu larına duyurmak ve ilgili araştırmacıların dik katilerine sunmak istedik,

Kazım Yedekçioğlu, 1919 yılında Kay seri'de doğmuştur, Kavafılar esnafından Ye dekçioğlu Mustafa Çavuşoğlu oğludur, İlk ve orta öğrenimini Kayseri'de yapmış, lisenin i kinci sınıfından öğretmen okuluna geçerek 1937 de Sivas Öğretmen Okulunu bitirmiştir. Yüksek öğrenimini Ankara'da Gazi Terbiye Enstitüsünde yapan Yedekçioğlu, 1939 da Or taokul öğretmeni olarak devlet hizmetine gir miştir. Bir süre Muş ve Bartın'da çalıştıktan sonra 1943 de Kayseri Erkek Sanat Enstitü si Türkçe Öğretmenliğine nakledilmiş ve da ha sonra Gaziantep Sanat Enstitüsünde aynı görevle çalışmıştır. Yeniden Kayseri'ye dönen Yedekçioğlu Kayseri lisesinde öğretmen ola rak bir çok değerli öğrenci yetiştirmiş, son yıllarda ise Kayseri'de kurulan Sümer Orta okul Müdürlüğüne atanmıştır. Şimdi bu görev de çalışmaktadır, Eski yıllara ilişkin yazıla rında "Özyedekçi" soyadı ile tanınmakta iken sonradan "Yedekçioğlu" olarak soyadını de ğiştirmiştir, Kayseri Sanat Enstitüsü öğret.

meni olduğu sıralarda kültür ve yayın çalış malarına hız veren Yedekçioğlu Kayseri'de çıkan gazetelerde çeşitli yazılar yazmış ve Kayseri Halkı Dergisi olan Erciyes'in yö netimini üzerine almıştır, Daha sonra Halkı başkanlığına getirilmiş ve bu alanda da hiz metini devam ettirmiştir. Denebilir ki Kayseri halkı ve Kayseri basını en verimli zama nını Yedekçioğlu'nun çalışmalarına rastlayan dönemde yaşamıştır.

Yedekçioğlu'nun halkbilim çalışmaları da ha çok Erciyes dergisinde yayımlanan yazı larında ve 1955 yılı başında tek başına çıkar dığı "Yeni Erciyes" dergisinin sayfalarında yer almıştır. Yayımlanmamış olan bir çok değerli derlemeleri de özel dosyalarında sıra beklemektedir.

Kazım Yedekçioğlu'nun Yeni Erciyes Ya yınları adı altında, Kayseri'de bastırdığı ki taplarından başka basılmış ve basılacak oyun ları (piyesleri) da vardır.

Şimdi, Yedekçioğlu'nun Erciyes ve Yeni Erciyes Dergilerinde yayımlanmış halkbilim araştırmalarının bir listesini sunuyorum:

Konular ve yayımladığı Dergiler:

Kayseri ağız kelimeler üzerinde araştırma lar: Erciyes (25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32; 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40; 41; 42; 43; 44; 45, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54; 55; 56; 57; 58; 59, 60, 63, 64, 68, 71, 72, 73.)

Kayseri Bağcıları ve Bağcılığı: Erciyes: (29, 30, 31, 32, 36, 37, 40, 41.)

Akkışlalı Mustafa Beyhan ile bir konu ş ma: Erciyes (38,39.)

Hızır Kelâmlar (Atalar Sözü) hakkında: Erciyes (40,41.)

Halk Şairi Mehmet Türk ile bir konu ş ma: Erciyes (40,41.)

Avşar Halk Şairi Saitoğlu'nun bir deyi ş i: Erciyes (40,41.)

Kayseri'li Ahmet Paşa ve Çerkez Ethem kimdir: Erciyes (42,43.)

Hacı Molla Destanı: Erciyes (42,43.)

Boz Ahmet'in Osman'ın Destanı: Erciyes (42, 43.)

Kayseri ağız deyimleri: Erciyes (44, 45, 48, 49, 57, 58.)

Kayseri'de söylenen bilmeli matallar: Er

SİLİFKE'DEKİ KINANIN DÜŞÜNDÜRDÜKLERİ

Yazan: Kerim YUND

Divan şairlerimizin deyişlerinde, halk edebiyatımızın en eski örnekleri arasında geçen, gönle işlemiş bir sözcüğümüz olan "kına"nın ne olduğunu hiç düşündünüz mü ? Çok söyleyip çok işittığımız fakat anlamını pek azımızın gereği kadar bildiğimiz kına ülzerinde biraz durmak isteriz.

Kına, doğuluların, müslümanların yüzürlardanberi kullandıkları, güzellik, sağlık araçlarından biridir. Kutularda, torbalarda, çuvalarda çok ince toz halinde satışı yapılan koyu yeşil renkte ve güzel bir kokusu olan kına, su da ezilip yakılınca deri ve kıl üzerinde kırmızıdan karaya kadar değişen bir iz bırakır.

Türklerin, İranlıların, Arapların çok sevdiği, edebiyatına, iktisadiyatına, halkiyatına karışan bir sözcüğün anlamından incelemeye başlayalım.

Arapça olan "hına, hınna" sözü, dilimize geçerken kına olmuştur. Türkler; H ile başlayan bazı yabancı sözcüklerin ilk harfini K ile değiştirmişlerdir. Nitekim Farsca Harpuz da bizde karpuz olmuştur,

ciyes (44, 45, 48, 49.)

Kayseri'li Halk Şairi Hadî ile bir konuşma: Erciyes (44,45.)

Kayseri çocuklarının mahalli oyunları : Erciyes (44, 45, 48, 49, 52, 55, 56, 57; 58.)

Pazarören gençleri ve bir deyiş: Erciyes (44, 45.)

Hacı Seyit Ahmet Ağaya ait fıkralar: Erciyes (48, 49, 50, 51.)

Yunan Destanı: Erciyes (51)

Çerkez Mahmut'un Destanı: Erciyes (51)

Acırlı Halk Şairi Hüseyin Yapıcı'nın deyişmeleri: Erciyes (53),

Aşık Hasan: Erciyes (53)

Yemen Desatnı: Erciyes (54)

Raşid efendi kütüphanesi ve yazma eserler: Erciyes (59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66; 67, 68, 69, 70.)

Nebatat Destanı: Erciyes (59, 60)

Kayseri kadınlarının mahalli üsluplarına ait örnekler ("Hala" takma adı ile yayımlanmıştır): Erciyes (59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 68, 69, 71, 73.)

Kayseri Çocuklarının mahalli oyunları :

Kınayı sözlüğümüzde demir leblebi gibi ne yemir ne yutulur bir kelime olarak bırakmamız; kınalamak, kına yakmak, kına gibi, kınacı, kınacıade kınalı, kınaçıgeği, kına gecesı gibi üretilip tületmişiz de, Bilmecelerimiz arasında,

Aldır arabası yeşildir boyası, diye kınanın bir tanıtımı olduğu gibi,

Atasözlerimiz içinde de
Anan eline kına yakmış
Kınadan gayri nesne yağ götürmez
Kınayı yoğurmamıca kadri bilinmez
Bayram geçtikten sonra kınayı..... yak
Analı kuzu kınalı kuzu;

gibi kına ile ilgili olanları vardır,

Kına gibi, sözü, çok ince pudra gibi toz halinde olan nesnelere bilhassa unlara söylenir. Geçmiş kınalı argoda öğme yoluyla bir söğmedir. Kına yakmak, sevinmenin, sadetli olmanın simgesidir, Ele ayağa, tırnağa, saça, sakala kına yakılır. Başkasının felâketinden sevinç duymaya kalkanlara da g,,, kına

Yeni Erciyes (1)

Şair Çivcizadeye ait parçalar: Yeni Erciyes (3, 4, 9, 10)

Hacı Seyit Mehmet Ağaya ait fıkralar : Yeni Erciyes (5, 6)

Kayseri ağız deyimler: Yeni Erciyes (5) 432 sene öncesi Kayseri'ye ait belgeler : Yeni Erciyes (13, 14, 15, 16, 17)

Kayseri'ye ait dört halk fıkrası: Yeni Erciyes (13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20; 21; 22; 23; 24; 25; 26; 28, 29, 30, 31, 32.)

Her sayıda bir deyiş (kamu malı bir koşma): Yeni Erciyes (25, 26, 28, 29, 30, 31, 32.)

Mahalli gelenek ve inanışlar: Yeni Erciyes (29, 30)

Horoz destanı: Yeni Erciyes (31, 32)

Sıçan destanı: Yeni Erciyes (31, 32)

Deyimler yönünden Kayseri halkbilimi: Yeni Erciyes (31, 32)

Şehit Albay Nazım Beyin hizmet kronolojisi: Yeni Erciyes (28)

Kayseri'de söylenen bilmeli masallar : Yeni Erciyes (14, 15)

ARAŞTIRMALARI

yak diye hakaret edilir,

Kına yalnız insanlara değil sevilen hayvanlara da yakılır. Bilhassa kıratların yele sine, kuyruğuna, ak koyunlara, kuzulara, kurbanlıklara kına yakılır. "Analı kuzu kınalı kuzu, anasız kuzu kınasız kuzu" sözü bu adetten gelir. Saçları kızıl olanlara kınalı derler, Bunlar yaratılıştan kınalı olduğu gibi kına yakarak ta olur, Tarihimizde Kınalıade diye ün alan ailenin başı, sakalına yaktığı kınadan bu lakabı almıştır, Türklerde, şiirlerde öge öge bitirilemeyen keklığın güzel bir tülüne de kınalı keklık derler. Bundan kınaye olarak ta güzellere de kınalı keklık denir, Kınaçıgeğinin ise kına ile renginden başka hiç bir ilgisi yoktur. Kınakına bitkisinin ancak ad benzerliği kadar bir ilgisi var,

Kına gecesı; gelinin ve güveyinin gerdeğe girmeden önce yapılan büyük eğlencenin ve şenliğin adıdır. Bu gece çiftleri ve eğlenenleri daha güzel göstermek için ellerine kına yakıldığından adını kına gecesı olarak almıştır. Doğunun hamamı gibi, pazarı gibi bu gülü topluluklarından biri de kına gecesıdır, Oyunlar, deyişler, türküler, kına gecelerine şahane ve romantik bir dekor çizer.

Kız anan seni verdi mi,

Mısırdan kınan geldi mi?

diye başlayan türkülerle gelinin okşanması hem hazine hem de yeni bir hayatının tathil ürpertilerini taşır.

Kınanın halk hekimliğinde ve tahabette yeni vardır: onun saçları kuvvetlendirdiği, deriyi beslediği, yaraları iyileştirdiği sanılır.

Kına asırlar boyunca bize Mısır, Arabistan gibi yerlerden ve yollardan geçerek gelmiştir. Bu sebepten bu süslenme aracı adeta hacı yağı gibi kutlu bir durum almıştır, Dini günlerde ve bayramlarda kına yakmanın sevap olduğu söylenir.

Silifkede, ramazan bayramında kına yakılırsa, ramazan bak benden ayrıldıkları için sevinip kına yakıyorlar diye gönüllenermiş diye bu bayramda kına yakmayı yerler var. Kurban bayramında onu karşılamak için kınayı seve seve yakarlar. Hatta kurbanlıklar da kına yakmak sevaptır derler, Bu meyanda Hz. İbrahim'e de gökten inen koçun kınalı olduğu söylenir. Kınanın o zamanlara kadar uzayıp uzamadığını bilemem, Fakat peygam-

berimiz zamanında bu adetin olduğunu ya zanlar vardır.

Kına üzerine bu kadar söyledığımız halde kına denen nesnenin ne olduğunu belirtmedik. Bunun toprak mı, maden mi, bitki mi olduğunu çoğumuz bilmeyiz, Halbuki ilk önce kınanın bu yanının bilinmesi gerekmez mi?

Bu gün bizim kına diye kullandığımız toz, ağaççık diyebileceğimiz büyüklükte bir bitkinin yapraklarının ürünüdür. Kına ağacının latince adı (Lawsonia inermis L.) dir. Bu ağacın yetiştiği yer, Kuzey Afrika, Mısır, İran, Hindistan'dır,

Bizim memleketimizde yetişmez diye asırlardanberi ziraati yapılmamış ve yabancı memleketerden döviz mukabil yüzlerce sene tonlarca kına almışız. Süs olarak kınanın çok kullanıldığı eski çağlarda, kına ticaretinin de yeri büyüktü,

1961 yılı sonbaharında İçel ilinin Silifke ilçesine gittiğim vakit Eskiköy Mahallesinden tanıdıklar beyaz çiçekli ve uzunca yapraklı bir tutam getirdiler. Güzel bir kokusu vardı, Adını sordum, kına dediler bildiğimiz kına mı? dedim, Evet başımıza yaktığımız şu kına bu yapraklardan yapılmadı dediler, Bir çağdanberi Çavuş bucağı ve başka ova köylerinde yetiştirildiğini de söylediler. İstanbul Orman Fakültesine getirdiğim örneğin incelenmesi de bu bitkinin kına olduğu sonucuna vardı.

Demek Türkiyede de kına yetişebiliyor. muş. İstanbulda kilosu onbeş liraya satılan kınanın ihtiyaca yetecek kadar yerlisinin çoğaltılması vazife olmalıdır, Asırlarca yabancı ülkelere döktüğümüz dövizlere acıyarak yalnız kınanın değil hurmanın, kahvenin de yurdu muzda yetişmesi araştırmalarına girişmemiz milli servet ve halk kazancı bakımından ne kadar faydalı olacaktır.

ABONELERİMİZE

Gerek yeni yıla, gerekse geçen yıllara ait abone bedellerini göndermeyen abone lerimizin borçlarını adresimize iletmele rini önemle rica ederiz. T. F. A.

BİZDE HALK ETİMOLOJİSİ

Yazan: Mahmut R. GAZİMİHÂL

Merhum Gazimihâl'in ölümlerinden evvel dergimiz için hazırladığı ve her sayısında bir tanesini yayınladığımız 18 makalenin 5, si olan bu yazı serisine gelecek sayılarımızda da devam edeceğiz. Ayrıca, merhum üstad hakkında düşüncelerimiz ve folklorcularımızın yazdıkları yazıları da her sayımızda sırasıyla neşre edeceğiz,

İlkçağdan beri (yani, mitolojik gibi tefekkür tarihinin en ilkel kaynaklarından beri) insan zekâsı şu veya bu kelimenin çıkışı hakkında türlü etimolojiler uydurmuştur. Halk arasında da ince kelime etimolojileri her ülke ve çağda yakıştırılmış, yazılı eski kaynaklarda hatıra kalmışlardır. Böylesine yakıştırmanın eleştirilmesi neslimiz bilim adamları için ayrı bir problemidir.

Meselâ bizde Türk dilini hakir görmek, kelimelerimizi düşük anlamlara izafeyle yerlerine arapça ve farsçaların kullandırmak, türkçe sözleri arabi ve farisi asıllara bağlamak her birine aykırı birer asalet seçeresi uydurtmak bir cereyan halini almıştı. Konuşmada bile lûgat paralanıyordu.

Dalgaya ilk kapılan bir yazarımız (Burhan-ı Kaatî ve Okyanus tercüme ve tefsiriyle) Antep'te Âşm olmuştu. Daha eskiler arasında onun kadar yanılmı olmamıştır demilebilir. İnamlı kelimelelere hep birer kulp takmıştır.

Bu bilgicilik hastalığı Osmanlı lûgatçılarında devam etti. Ahmet Vefik Paşanın "Lehçe-i Osmani" sinden bazı misaller göstermek herkes için kolaydır. Hüseyin Kâzım'ın Büyük Türk Lûgatından garip örnekler hatırlatılabilir ki, o Bedros Efendi Keresteciyan'ın yakıştırmalarına ayrıca fazlasıyla kapılmıştı!..

Arada Şemsettin Sami merhum bile, bildiği yarım yamalak rumcasıyla, bazı İstanbul (Rumca — Türkçe) lûgat yazarlarının halk etimolojilerine epeyi kapılmıştı. Kendi lûgatında indiyata aralarda yer verdi: meselâ, "devirmek" fiilinin kökü arapça "devr" olduğunu yazıyor! Eski türkçede "d" ile başlayan Mahmud'un "tevrirmek" fiilini esasen bilemez di; o kitap kimsece bilinmiyordu henüz..

Kelimelerimiz hakkında bir de elde galâ tat-kabildinden eskice kitaplar vardır. Birinde meselâ davul için şöyle deniliyor: "Davul — Maruf alet-i lehvin ismi: arabide feth-i tâ ve

sükûn-ü ba ile tabi ve fariside zamm-ı dâl ve ha ile dohul olmağla ikisinden dahil olma mülayimidir (?)". (Sayfa 165). Hâlbuki davul kelimemiz ne arapça, ne de farsça andırışlarından alınma olmayıp "tovil" okunabilmiş imlâsıyla Kâgarlı Mahmut divanında vardır. Ayrıca şiddetli rüzgâr anlamında olarak türk çenin eski lehçelerinde bir "davul" kelimesi bulunup, gürültülü ses timsaliydi. Kelimelerin kök heceleri "tov" ve "tav" yansıtmalıdır; "top" gibidirler,

Bir de İranlı ferhenk yazarlarının "kom" şu dillerden benimsenip asliyeti unutulmuş kelimelere halk etimolojisi yakıştırmaları vardır: meselâ, aynen türkçe "turna" tipindeki "zurna" kelimesinin Orta Asya türk çesinden almışlar, fakat "sur-nay" (dügün neyi) şeklinde yorumlamışlardır! Böyle yaptıkları halde, zurnaya "nay-ı türkî" de demişlerdir!!

Gerçi derin Türk lehçelerinde "z" ile başlayan kelime yoktu ama, yansıtmalarda bu prensipin yeri olmadığı gibi çağlar sonunda türkçede "ze'leşme" ler de vuku bulmuştu. Turna adı o kuşun "turr turr" diye borusunu öttürerek sefer etmesinden kalışı gibi, zurna da o çağının sesinden çıkma bir yansıtmadır. Başka dillere geçmişliği sadece kıdemli ünlüleri ispat eder: "Zurna" adının dilce de türkçeliğini bilmemiz gerekir. Türk lehçelerinde sonu "na" ile biten kelimeler az da olsa vardır: "Suna" gibi.

Türkçe sözlerin eski halk etimolojisi yakıştırmalarından temizlenmeye başlanması dilde yenidir. T, D, K, yayımında himmetin ileri izleri her bilim adamınca az çok görülüp seziyor. Konuda eski konuşmalarımıza ihtiyatla bakılmalı ve denilene kolay kolay bağlanılmamalıdır. O kitaplar beni gençliğimde türlü kuruntulara düşürmüştü. Zorlukla etkilerinden kurtulmuşumdur.

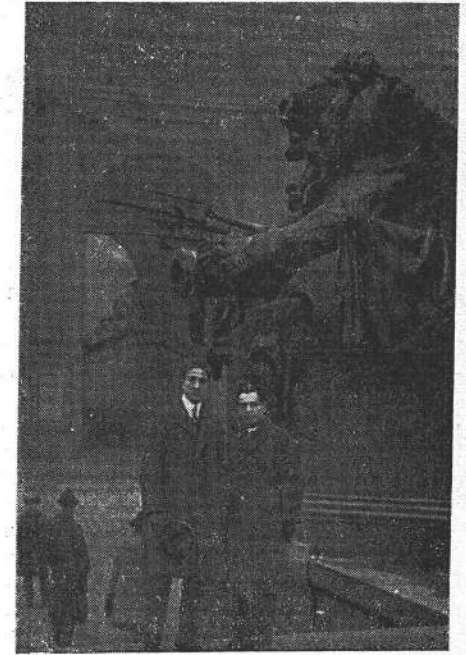
GAZİMİHÂL, HAYATI, ÇALIŞMALARI

Yazan: Fikri ÇİÇEKOĞLU

13,12,1961 de yurdumuzun biricik müzik bilgini Mahmut Ragıp Gazimihâl'i kaybettik, müzikoloji alanında bir otorite olan Gazimihâl'in yeri bugünkü boş kalmıştır. Onun çalışmalarını, kaldığı yerden sürdüreceğiz bir bilginden yoksunuz, Onun müzikolog, (bu kelimenin kendisine uygulanmasını istemezdi; o kadar alçak gönüllüydü) öğretmen ve araştırmacı yönlerini inceleyip belirtmek görevi yakınlarına, sevdiklerine ve dostlarına düşüyor, Ben de kendimi onlardan sayıyorum, Bu yazıyı, kaybına yandığım sevgili dostum Gazimihâl'in hayat hikâyesine ayırıyorum.

1949 yılında Gazimihâl'in kendi eliyle yazıp bana emanet ettiği bir otobiyografisi var elimde. Bu yazıyı bana armağan ederken şöyle yazmış: "Bir dosta armağan olarak sağatta kısır, meslekte musir kalmış, ihtiyar ve münzevi bir muzikacının hem dertli, hem dertsiz hayatından itiraflar."

Soyunun nerden geldiğini bir araştırmacı ve inceleyici sabriyle yıllarca didik didik etmiş, sonunda şu gerçeğe varmıştı: "Bizanslı kronikör Pachymereş'in son keşfettiğimiz ve henüz kimsenin bilmediği bir metni Kösemihal'in Rum değil, halis Türk olduğunu haber vermiş bulunuyor. Maiyetindeki Kıpçak tatarlarının ve Anadolu'dan deniz yoluyla gelmiş gazilerin barında olarak Tuna boylarında Bulgarlarla savaşan Nogay Han, M. 1299 tarihinde şehit düşmüş, (Anadoluda o tarihte Osman Gazi kipteniyordu.) Bunun üzerine dağılan ordusundan Anadolu lu bir Köse bey (Kuxi Bâk) karısı ve çocuklarıyla Dobrucadan gemiye binip Sinoba geçmek istemiş. Fakat ters rüzgâr gemiyi Ereğliye atmış, Orada Rumlara esir düşüp, İstanbul'a götürmüşler, İmparator Andronik Müslümanlığı bırakıp hristiyanlığı kabul etmeleri şartıyla aileyi serbest bırakmış. Hristiyanlığı kabul ettikleri için, o da onları Sabarva (Söğüt) tarafından tehlikeli bir şekilde tutunan Türkleri müdahaneyle Bizansa bağlaması vazifesine hududa gönderilmiş. Fakat Köse bey orada Türklerin tarafına geçivermiş, Bizanslı tarihçi için bundan sonrasını bilemiyor; çünkü üç, beş sene sonra ölmüştür. Hikâyenin mabadını bittirbi Osmanlı vakayinamecileri kaleme alırlar, Mihâl adının Köse beyin alelusül vattiz lâkabı olduğunu keşfetmek zor olmasa ge-

Gazimihâl 1922 de Berlin'de

rek, işte Köse Mihâl bey bu zattır, Ben bu hazretin soyundanım; yani yedi asır evveline ait ecdadım da halis kan Asyalıymışlar."

Mahmut Ragıp Gazimihâl 1900 de İstanbul'da doğdu. Babası askeri doktor Yusuf Ragıp beydi, Fransızca bilen ve müzik meraklı olan doktor, ut ve keman çalmış, Çocuk, ilk müzik zevkini böylece aile çevresinden almış oluyor, "Yaradılıştan öğretici ve öğretimde metod düşkünü olan baba, çocuklarını (iki erkek, bir kız) ilk okulda hiç okutmamış, rüştiye tahsiline doğrudan doğruya kendisi yetiştirerek imtihanla devir ve teslim etmişti." Vefa lisesinin yedinci sınıfına kadar okudu, Bundan önce iki yıl Kumkapı Fransız kolejinin başlangıcını bu okula ve bir o kadar da babasının yardımına borçlu olduğunu söylüyor. Sonraları Ankara da lise Bakalorya ve olgunluk sınavlarını verdi, "Çalışmak için faydalı olmak, tesvik, pa-

ra yardımı, seyahat imkânları, en mükemmel hocalar, çalışma merakı, metodlu çalışkanlık, vaktinde dil öğrenmek, kültür ve ihata merakı, maddeten en küçük bir kaygı içinde bulunmamak gibi bütün şartları en elverişli şekilleriyle buldu. Hemşiresi notayla ut çalıyordu; Küçük Mahmut da keman.

Bir iki yıl içinde Bozdoğan kemerindeki evde bir fasıl kuruluverdi. 1909 da Şehzadebaşında açılan Musiki-i Osmani mektebine yazıldı. Bu cemiyetin kapanmasından Darü't-talim-i Musiki doğdu. Batı müziğine doğru yöneliş gecikmedi, Kemanî Yorgi efendiden beş, on ders aldı; Kumkapı Fransız kolejinde sınıfta kanonlar ve iki sesli parçalar söyledi. Kendisinden üç yaş büyük olan hemşiresi piyano dersleri alıyordu. Czerni, Clementi çalışıyor; Mozart'dan küçük parçalar repertuara giriyordu. Küçük Mahmut kemanıyla bu parçaların sağ el melodilerini hecelemeye çalışıyordu. "Ama baktım ki Alaturk'ın kaşığıyla o nağmelerin pilâvı yenemiycekti; yeni tarzda keman dersleri almaya karar verdim: Üç beş ay Antoniyadis'den, beş altı ay Braun'dan dersler aldım." On dört yaşlarında "aya gımdan yatalak oldum" diye yazıyor. Bu iki yıllık bir alçıda yatma çilesi olacaktı. Kendisi hastalığın ne olduğunu belirtmiyor; fakat kemik veremi olduğunu amcasının oğlu Nurettin Şazi Kösemihal açıkladı. Alçıda yattığı yıllarda amcası Doktor Halit Şazi'nin hediye ettiği iki sepet dolusu romanı okudu ve müzik bilgisi alanında çocukça bir hevesle Rauf Yekta'yı geçmek için var gücüyle çalıştı. Babasının tavsiyelerine uyararak önce ansiklopedik bilgi edindi, Fransızca Ansiklopedideki "MÜZİK" ve "KEMAN" maddeleri önünde genç Mahmut'un gözleri "fal taşı gibi açıldı!" Yattığı yerde babasının yardımıyla tecrübeler başladı. Fetis'in (Histoire generale de la Musique) i ile (Biographie universelle des Musiciens) ini getirtti. "Yolu işte böyle tuttuk, diyor. Çalışma hızı gittikçe arttı: Hiç bıkmadım, imkânlar arttı. Demek ki kaderim bu tarikdeymiş, Bahsettiğim kitapları yenileri takip etti. Berlin ve Paris kütüphanelerinde muntazaman araştırmalarda bulundum. 1921 den beri muharrirlik etmek, on sekiz yıldır musiki tarihi hocalığı yapmak, her emek, her gün için bilgilerimi arttırdı." 1921 de Almanyaya ve daha sonra Fransaya gitti.

1928 yazına kadar Avrupada kaldı. Her tatil yurda dönüyordu. Diploma almaktan çok yetkilî hocalardan özel dersler alarak mesleği öğrenmek istiyordu. Berline gitmeden önce Bakırköydeki müzik toplantıları dikkati çekti. Beş altı Bakırköylü müzik amatörü bir araya gelmiş, bir oda müziği topluluğu kurmuşlardı. Klâsik ve romantiklerden güzel örnekler çalmışlardı. M. Mercenier'den teori dersleri almıştı. Berlindeki keman çalışmaları İsaî Barmas ve Walter Detlefz'le sürdürdü. Armoniyi Arthur Willner ve Alexander von Fielitz'le çalıştı. Berlinde bulunduğu yıllarda Dr. Robert Lachmann'la içli dışlı oldu; müzikologlardan Prof. C. Sachs ve Prof. von Horn Boster ile tanıştı. Almanyada yaşama şartları güçleşince yurda döndü; bir yıl kadar kaldı (1925 - 1926); Parise gitti. Burada kaldığı yıllar darlık içinde geçti. Babasının göz hastalığı ve kazançsız kalması oradaki çalışmalarını kısa kesmek zorunda bıraktı. Sciolia Cantorum idaresi parasız olarak okulda çalışmasını kabul ettiği halde maarifimiz onu öğrenci kadrosuna almamakta direndi. 1926 ve 1928 arası Pariste ancak iki yıl kalabildi. "Eugene Borrel ve eşiyile tanışmak önümde bütün bir ilim hazinesi açmıştı ki kaynağından muhabere yoluyla ilham almakta hâlâ devam ediyorum." diye yazıyor. Paris kitaplıklarından çok yararlandı, Yetersiz şartlar içinde bile bir yığın kitaba sahip olabildi. Le Monde Musical'de bir iki yazısı çıktı. 1927 de (Societe Française de Musicologie) ye muhabir üye oldu: Bu kurulun dergisinde çıkan ilk incelemesi (Yazılı şark metinlerindeki org tarrifleri) oldu: Sonuncusu da (Liszt'in İstanbul Konserleri) konusundaki yazısı, "Paristen doğan ve yalnız öğretmenlikten ve şöyle böyle müzikolojiden medet aramak lüzumuna boyun eğmiş bir maneviyat içindeydim. Başka yolları biraz da talih kapamıştı!" diyor 1929 ders yılı başında Galatasaray ve İstanbul Kız Lisesindeki öğretmenliğinden memnun oldu. İstanbul Konservatuarına öğretmen olmak isteği gerçekleşemedi. 1939 da Alayköşkünde bir Opera Cemiyeti kurdu. Görevinin Ankaraya nakli üzerine bu çalışmalarla ilgisi kesildi. 1932 de Ankara Musiki Muallim Mektebindeki görevine başladı; ve bu öğretmenlik 1961 yılına kadar kesintisiz sürüp geldi. Ayağının sakatlığı yüzünden yurt içindeki folklor

ESİRİNİN VAHABİLERE AİT BİR DESTANI

Yazan: Hikmet Turhan DAĞLIOĞLU

Özel kütaphımızda bulunan bir cönkte (H. 1253 — M. 1833) tarihinde İsmail Efendi adında bir zat tarafından istislah edilmiş Vahabi'lere dair bir destan vardır. Tarihi bir vakayı aydınlatması bakımından bu destanın elbette bir değeri olması lâzımdır. E-sasen tarih yönünden de folklor son zamanlarda büyük bir özellik kazanmış bulunmaktadır.

Destanın sahibinin Esiri adında ve Mehmet Ali Paşaya mensup bir halk ozanının olduğu anlaşılmaktadır. Destanın sanat bakımından kıymeti fazla olmayabilir. Fakat Osmanlı İmparatorluğunun bir asır öncesine kadar Arabistan yarımadasında, Mısırdaki

gezileri devamlı olamadı. Yazısının bir yerinde şöyle diyor: "Cebeci müessesesinde türlü değişiklikler oldu; fakat ben hep şu dersleri okuttum: Musiki Tarihi, Musiki Teorisi, Opera sınıfları açıldıktan sonra opera livrelerinin tahlillerini yapacak bir opera tarihi dersi de kattılar." Gazi Terbiye Enstitüsünde müzik dalı açıldıktan sonra musiki tarihi derslerini Gazimihâl okutmıştır.

1921 denberi çıkan yazılarının makale şeklinde olanların kendisi genel olarak (Vulgarisation) mahiyetinde yazılardır, diyor. Sakatlığı folklorcu olmasına engel oldu. Son yıllarda Organologie'yle uğraştı. 1949 da belirttiğine göre bir Türk Musiki Tarihi ve bir Musiki Sözlüğü yayınlamak istiyordu. Musiki sözlüğünün yayımlandığını bu yıl gördü. "Bunları çıkardığım gün pek o kadar boş olmadığım anlaşılacaktır" diyor. Makaleleri Akşam, Vakit gazetelerinde, Millî Mecmua, Varlık, Çığır, Ülkü, Folklor Postası, Bütün gazetesi, Yücel, Uludağ, Edirne'de çıkan Damla dergisinde, Hâkimiyeti Milliyede çıkmıştır. Büyük küçük yayınlanmış kitaplarının sayısı on beş bulur. 1947 denberi Londradaki (International Folk Music Council) in muhabir üyesiydi. Mahmut Ragıp Gazimihâl (Kösemihal) adı bir çok yabancı müzik ansiklopedilerine geçmiştir.

1949 danberi "Türk Folklor Araştırmaları" dergisinde yazıyordu. Bu dergide 150 ye yakın ilginç yazısı çıkmıştır,

oynadığı rol dikkate alınacak olursa bu günkü kuşak bu destanı ibretle okuyacaklar ve bir asır içinde tarihi kaderimizin nasıl bir değişime uğradığını görmüş olacaklardır. Destanda geçmekte olan tarihi şahsiyetler hakkında mümkün olan bilgileri vermeğe çalışacağız. Fakat destanı yazmadan önce Vahabiler hakkında kısaca bir izahta bulunmayı faydalı bulmaktayız. Vahabiler bugün Arabistan yarımadasının Hicaz, Necid, Elahsa bölgelerine sahip olan müstakil bir devlettir. Suudi Arabistan krallığı dediğimiz krallık bu bölgeler üzerinde kurulmuş bulunmaktadır.

Osmanlı İmparatorluğu devrinde bu bölge İmparatorluğa bağlı yarı müstakil bir imaret halinde bulunuyor ve bundan iki üç yıl önce ölen Kral İbnî Suud bin Abdülaziz Sultan Hamid II. nin yaveri ve müşir (marşal) rütbesinde bulunuyordu.

Suudi Arabistan krallığı Birinci Cihan Savaşından sonra tamamiyle bağımsız bir devlet olmuş ve Mekke Emiri (Şerif Hüseyin) Mekke ve Medineden atmak suretile Hicaz kıtasına da sahip olmuştur.

Vahabilik, bugün islâm âleminde bir mezhep halinde yer almış bulunmaktadır. Bu mezhebin kurucusu aslen Necid ahâlisinden ve (Hanbeli) bilginlerinden Şeyh Muhammed bin Abdülvehap isminde bir zattır. Bu mezhebin zuhuru aşığı yukarı 1143—1724 tarihlerine rastlamaktadır.

Vahabilik mezhebi uzun bir mücadele den sonra Arabistan yarımadasında büyük bir gelişmeye mazhar olmuş ve bu kıtaya hakim olan Osmanlı İmparatorluğunun bu gelişmeden uzun bir zaman haberi bile olmamıştır.

Vahabiler zamanla nüfuzlarını arttırarak Hicaz kıtasına da saldırmaya başlayınca üzerlerine ordular gönderilmeğe başlanmış, fakat çetin mücadeleler ilk zamanlarda devletin kesin bir başarı elde etmesine imkân verememiştir.

Nihayet Mahmut II. zamanında Mısır Valisi Kavalalı Mehmet Ali Paşa. devletin emriyle Hicaz kıtasına bir ordu göndermiş. Tosun paşa idaresindeki Mısır ordusu Mekke Mülkerreme emiri Şerif Galib'in de

yardımları ile Vahabileri bozguna uğratmış, Cidde, Mekke, Taif kasabaları Vahabilerin elinden kurtarılmış ve Vahabilerin kumandanı Osman Muzayif yenilgiye uğratılmıştır. Bu suretle Kâbenin anahtarı Mehmet Ali paşa tarafından oğlu İsmail bey vasıtasıyla İstanbul'a gönderilmiştir. Osman Muzayif de sonra İstanbul'a getirilerek boynu vurdurulmuştur.

Nihayet uzun ve çetin muharebelerden sonra Vahabiler tamamıyla tenkil edilmiş (1815 - H 1234 de) ve emirleri Abdullah bin Suud ile dört oğlu ve bütün hanedan efradı ve yardımcıları ele geçirilerek İstanbul'a gönderilmiştir. Bunların miktarının aşağı yukarı dört yüz kişi olduğunu Cevdet Paşa Tarihinde yazmaktadır.

Bunlar İstanbul'da üç günlük bir sorgudan sonra Eski Saray önüne getirilmişler ve Sultan Mahmut II. nin huzuruna çıkarılmışlardır. Cirit ve mızrak oyunları esnasında bunlar orada bulunan halka temâşa ettirilmişler ve sonra Yalı köşkü önüne gönderilerek hepsi idam edilmişlerdir. Bu suretle Vahabi faciasının da perdeleri kapanmıştır. İşte Esiri tarafında yazılmış olan destanı bu tarihi malûmatın ışığı altında mütalâa etmek ve okumak yerinde bir hareket olacaktı.

VAHABİ DESTANI

Hazır ol vaktine dayan Vahabî
Hicazı görmeğe arzuanım var benim
Evvel Hakım beytine yüzüm sürmeğe
Yaradandan gayriye ahd ü imanım var benim
Vahabî der ki sen de gelip yorulma
Mısır karasında bir seyrânım var benim
Deryadan karadan yetiştim dahi
Arabistan üzre bir tufanım var benim
Mehmet Ali paşam der ki ya bir yardım
Kaplanlarım vardır sol deryadan
Biçün yola bulubda gelürsün karadan
Seni yoldan dargıç (1) kaplanlarım var benim
Vahabî der ki ben de işleri sezdim
Basradan Yemene Arabî düzdüm
Senden evvel Bağdat valisin bozdum
Acem sinurında bir nişanım var benim
Mehmet Ali paşam eydür uludur yezdan
Bana paşa derler dinlemem sözün
İki kural bozdum üçüncüsü sen
Mehmet Ali paşam eydür uludur yezdan

Vahabî der ki benim bu çöllerin şahı

Pençeme girenler iflâh olmaz bir dahi
Bir garibim
Zal Rüstem gibi şeyhi Osmanım var benim (3)

Mehmet Ali paşam eydür hak ile işim
Dahi sen yemedin benim ateşim
Şeyh Osmanı tuttu tur deli başım
Mustafa bey gibi kahramanım var benim
Vahabî der ki ben de hasmım ararım
Askerin bu çöllerde susuz kırarım
Tuttuğumu zeyrakla iki yararım (4)
Bu çöllerde yüz bin kasabım var benim
Mehmet paşam eydür bilirim seni
Kasaptır askerim kırar insanı
Eğer su bulamazlarsa içerler kanı
Sofilerden bozma çok merçanım var benim.

Vahabî der ki hele gel hele
Sunurlar zaptettim kalelerle
Vahabî demesi kolay mı dile
Benim yer gök götürmez Arabım var benim.

Mehmet paşam eydür habercim geldi
Bana burda name erişti
Ciddeyi, Mekkeyi, Tosunum aldım (5)
Ahmet Paşa gibi bir kaplanım var benim.
Vahabî der ki beni bilmeyen bilmez
Meydan olamayınca yiğit belli olmaz
Arap girdabına giren kurtulmaz
Amansız, yamansız çok beyabanım var benim.

Mehmet paşam eydür azim cenkler kurduk
Yükrük bayraktarsız ileri durduk
Deli tufan gibi durmayın kırım
Kelle getirene çok ihsanım var benim,
Vahabî der ki Osmanlılar erişti
Bir ateş düştü çöller tutuştu
Hayf arabanıma bir kıran düştü
Ben de bildim zor düşmanım var benim
Mehmet paşam eydür açıldı nusrat
Gazilerim urun vermeyin fırsat
Adımı duysun ol sahibi himmet
Sultan Mahmut gibi adil bir hanım var benim.

Vahabî der ki dileğin dile
Kırk bin arabanı attım ecele
Cemi şeyhlerim mevcut şeyh ile
Ordunu basmaya bir dermanım var benim.

Mehmet paşam eydür kanadın bükürüm
Kaz urur temelini sökerim
Arapların dış denize dökerim

Sarıgöl Folklorundan :

OBALAR VE EĞLENCELER

Derleyen: Osman SAYGI

Sarıgöl'ün merkezi Kayalar'dı. (Kayalar) diye de söylenirdi, Halâ da söylenir, Kuruluşu iki obadan meydana gelmiş, Haşim obası, Kulfal obası. Kulfallar yukarı, Haşimler; aşağı Kayalar'da otururlardı, Ortasından, Manastır — Şerfice yolu geçerd. İki Kayalar arasında, süvari, piyade kışlalarımız yer alırdı. Ovasında kaya şöyle dursun, bir tek taş dahi bulunmazdı, Çiftçiler, ne olur ne olmaz diye, kayışlarının arasına, taş yerine keserlerini koyarlardı. Tarlada, bazan saban çivileri gevşediğinde işe yarar diye. Kayalar ovasında, taş değil çakıl dahi yoktu, Merhum üstad, Osman Ergin, Aylık Ansiklopedi, 19, fasikülünde, bu konuyu araştırırken, bu obaların (Kayı) Boyundan geldiğini yazar, (Kayı) ile, hiç ilgisi olmadığını söyler.

Buradaki kışlalarımız, taş binâlardı, Bu taşlar üç saat ilerisindeki (Karlı Dağ) dan getirilmişti. Kayalar'ın çeşme suları da aynı dağdan geliyordu,

Bu dağ Yanya tarafındadır. Meşe ormanları ile kaplı, kayalık bir dağ, Zirvesinde daimi karlar bulunur.

Kayalar'ın evleri; içi, dışı beyaz sıvalı. bir, iki katlı, — Taş olmadığı için — kerpiç yapı evlerdi. Her evin bahçesi, büyük duvarlarla çevrili idi, Büyük kapılarında araba - lar girerdi, Bahçelerini, erik, elma, dut ağaç -

Hindistana dek ta meydanım var benim

Vahabî eydür büyük söyledim buldum

Araplar içinde hem rüsvay oldum

Dört yanım kesildi çaresiz kaldım

Ne ateşim ka'dı ne dumanım var benim.

Mehmet paşam eydür çoktur nüfus-u hünkâr

Bu çöllerini basma ederim dar

Mikdarını bildiren Medinede yatar

Çöllerde şahı sultanım var benim

Vahabî der ki kande kaçayım

Kırıldık kanadım nasıl uçayım

Bari bir tas zehir verin içeyim

Zulmette kaldım bir figanım var benim

Mehmet paşam eydür nasılsın Haricî (6)

Basradan Yemenden aldım haracı

Şimdi var mı kurtulmanın ilâcı

Cismini kaldırmaya fermanım var benim.

Vahabî der ki çektiğim zahmet

ları süslerdi, Buğday, arpa, mısır ve bostanları meşhurdu.

(Kulfallar) şimdi, Sivas İlimizin, Gerek ilçesinde, Zilede, Amasya'da, Merzifon'da yerleşmişlerdir,

Şantalar (Çantalar), Kelezler, Topallar, Kepçe'er, Babacanlar, Ceylanlar, Sarvanlar, Anadolu'nun muhtelif yerlerinde oturuyor - lar.

"Tarih bir tekrerrür" diyenler, haksız değildir, Beş yüz yıl öncesi, vakit, vakit, Kon - ya, Cihanbeyli, Çumra, Hadım, Karaman, Aydın ve dolaylarından çeşitli sebeplerle ser - hadlere yerleştirilen bu obalar tekrar eski topraklarına yerleştirilmişlerdir. (1)

Bu obaların, sohbet ve eğlenceleri de a. rastırılmaya değer zannedirim. Meselâ, Bunlardan (Çevirme) ve çevirmeler başta gelir, Bu muhabbetler, 6 ilâ 20 kişi arasında olur - du, Bir Koyun yahut (Burma), Buruk koç getirirler, yüzülür, içi temizlenir, şişe ge - rilirdi, Bir ateş yakılır, Bir karış mesafe ile, iki çatal kazık çakılırdı. Şişteki koyun, o ka - zığın üzerine uzatılırdı, Gençlerden biri, ateşe karşı, şiş çivirmeye başlardı, Koyun kız - mağa başladığında, altına tepsi konurdu. E. riyen yağlar, tepsilerin içerisine dökülürdü, damlardı. — Koyunun ciğerleri barsakları te - mizlenir, ayrı bir ateşte kuru kelle soğanlar

Hakk'a Osmanlıda var imiş himmet

Aman sahib huruc eyle merhamet

Hakipaye geldim pek amanım var be -

nim

ESİRİ merd eyle şu merdî bari

Gazi Mehmet paşam sözünün eri

Tevarihe yazın bu cengi bari

Hicazın fethine bir destanım var benim.

(1) Dargıç = dalgıç olması muhtemel - dir. (Dalmak)dan.

(2) Mehmet Ali Paşa Mısır kölemen beylerini mahvetmiştir.

(3) Şeyh Osman Muzayif

(4) Zeyrak: bir nevi Arap baltası

(5) Tosun paşa: Mehmet Alim'in oğlu.

(6) Ehli sünnetten olmayanlara veri -

len isim.

la yağla kaynatılırdı.

(Çevirme), hangi hane sahibinde olursa, o ev; börek yapar, kap — yazma yapar, pilâv pişirir, çevirmenin yağlarından bu yemeklerin üzerine dökülürdü.

Bu çevirmeler, daha ziyade üzüm bağ mevsimlerine tesadüf ettirilir, bir nevi (şölen) olurdu.

Çevirme, pişip, kıpkırmızı olduğunda, şiş'e birlikte bir yere asılırdı. Ondan, sonra sofraya kurulur,

Buğday puaça'sı kırılır (2). Sonra, ciğerli, soğanlı, kavurmalar, yazma pideler yer alırdı, Pilâv ve tüzümler de yendikten sonra sofraya temizlenirdi. Sıra, şiş'e gelirdi — Şiş çıkarılıp, gövdeden atılır, (Çevirme), sofranın üzerine konurdu. Bunu, ehil birisi idare eder, Kollarını sivar, bıçağı ile parçalar.

Eğlenceye kaç kişi iştirak etmişse, örfenelere (Hisse) ayrılır. Örfenelerin eşit olmasına dikkat edilirdi,

Bu arada eğlenceli tartışmalar da olurdu, Bu iş te bitince, topluluktan biri gözünü yumar, arkaya döner, taksim, başlardı:

— Bu kimin? Ahmedin,

— Bu kimin? Mehmedin, derken herkes hissesini alır. Bir kaba yahut mendiline kor, çocuk çocuğuna o, eğlencenin hatırası olarak götürürdü, Bu, muhabbetler devam ederken içki kullanılmazdı. Bu yüzden Sarıgöl, tarih te pehlivanlarla de ünlüdür,

Kurt pehlivan, Mahmut pehlivan, Nurettin ve Yaşar pehlivanlar anılmağa değer şöret'erdin. "Türk Yurdu" Dergisinde M. Şakir Ülkütaşır; İzzet Akyol'un "Dünyayı dize getirenler" Zafer gazetesindeki (10.1.1954) seri yazılarında "Koca Yusuf" un da, Sarıgöl — Kaylar Türklerinden olduğunu yazar.

(Sarıgöl), menşeli, Büyük Atatürk'ün, pehlivan ve pehlivanlığa olan hıvesi acaba buradan gelmez mi? Bu da araştırılmağa değer ayrı bir konu.

Bir de tepsisi içinde oynanan, mühür oyunu vardı. İki gurup halinde oynanırdı, Tepsisi içinde, on fincanın altında, bir yüzük saklanırdı, Yenilen tarafa, yağ helvası yaptırılır. Yahut tahan helvası aldırılırdı, Bir ve iki oyunda yüzüğü bulamayan taraf on iki sayı kaybederdi. Oyun yüz sayıda biterdi, Sayılar ikiye düştüğü zaman heyecan başlardı, Gayet nezih, neşeli anlar geçirirlerdi.

Bu eğlenceler, içerisinde en iddialısı, (Dama), oyunu idi, Sarıgöl'ün (Aralık), köyünün dama yüzünden, viran olduğu söylenirdi (3),

(1) "Diyarbakır" tarihini yazan, merhum Basri Konyar'ın hususi notlarından.

(2) Puaça yahut (Puğaça), Buğday unundan yapılır. (Çerepme) denen toprak, yunvarlak, daha önce ateşte kızmış kaplara konur, üzeri közle örtülür, öyle pişer. Gayet leziz olur,

(3) Bölükbaşı oğullarından 1333 Kaya-lar. — Uçana doğumlu babam Halis ağa (Saygı) Bu eğlencelerde bulunmuş ve bana aynen anlatmıştır. Bu gün Ordu ilimizde ticaretle meşgul olmaktadır, Halâ avcıdır, İyi tüfek kullanır, Silaya gittiğinde, Ordunun Çambaşı yaylasında, Tavşan, Kedi avına çıkarır.

O, S.

ADRESİMİZ DEĞİŞİYOR

Dergimizin 13 yıldanberi yaşamaya, abone ve okuyucularımızın varlığı kadar, her türlü fedakarlığa katlanmamız ve bugüne kadar ne cıvık, ne sekreter, ne hamal, ne de sair Hizmetler için masraf etmememiz, evimizi dahi idarehane olarak kullanmamız sayesinde mümkün olabilmıştır,

Bundan sonra da kira ile taşındığımız evimizin adresini muhabere için kullanacağız, Ayrıca, dergi adresi olarak da (Posta Kutusu, 46, Aksaray — İstanbul) adresini veriyoruz,

Eski Yeşildirek'teki adresimizi Temmuz 1962 başında terk edeceğiz, o adrese gelen mektuplar ve yazılar da za-yi olmadan elimize geçecek, iliştiğimiz devam edecektir,

Yeni adreslerimiz: Posta Kutusu 46, Aksaray — İstanbul,

Ev adresi: Vefa, Kovacılar Cad. No, 65, Daire 8, Mersin Ap, Beyazıt — İstanbul,

Gelenekler ve Görenekler :

KONYA'DA KALFA VE USTA "DESTURU",

Yazan: M. ARMUTLU

Usta olmıyan kimselerin müstakil olarak çalışmalarına ve bundan doğacak zararlarına mani olunmak için gerekli tedbirlerin alınması hükmünden zaman zaman gazetelerde bahsedilir. Hükümetin bu işi ele almak üzere olduğu söylenir, Bu mühim mevzuun ne zaman ele alınacağı da bir türlü kararlaştırılamaz.

Bu vesile ile, yıllarca evvel Konyada hem bütün sanat kollarında, kendilerine has bir şekilde verilen kalfa ve usta "Destur" un dan bahsetmek isteriz

Vaktiyle, sanata verilecek çocuk ustaya götürülünce: "Eyvelâ Allah'a, sonra sana emanet. Çocuk benim değil senindir" diyerek teslim edilirdi, Diğer taraftan çocuğa da: "Baba hakkı, hoca hakkı, usta hakkı pek büyüktür. Bunların önlerinden bile geçilmez" diye na sihat ve telkinde bulunulurdu, Böylece, usta mutlak bir hürmete layıktır ve baba kadar haklıdır, zira sanatı öğretecek ve kendisini etmek sahibi yapacak olan ustadır, kanaati çocuk zihninde peşinen yer etmiş olurdu, Bu telkin sebebiyledir ki, çocuk usta olup elli yaşına da girse, işi fevkalâde inkişaf edip bilyük servet sahibi dahi olsa, yine ustasına hürmette kusur etmez, hakikaten önünden geçmezdi.

Çıracak, sanata devam ederken seneler geçer. Bu müddet zarfında ne diğer bir sanatkar, çocuğu komşusundan ayartmağı, ne babası onu başka bir ustaya vermeği düşünür, ne çocuk bir başka dükkâna kaçmağı hatırından geçirir ve ne de babanın parasına gülenilerek müstakil dükkân açmak tasavvur edildirdi, Usta da, çocuğun bütün haklarını gözetir, onu fuzuli yere istismar etmeğe gayret sarfetmez (E'lette buna riayet etmeyenler de bulunabilir). Hülâsa, dört köşesi mamur bir düzen, Karşılıklı saygı, sevgi ve bağlılık,

Çocuğun kalfalık yapabileceği zaman gelince, âdet veçhile bir "Destur" izin" merasimi yapılır. Merasime, o sanat kolunun hem bütün ustaları davet edilir, basit bir yemek ziyafeti tertip olunurdu. Kalfa olacak ço-

cuk — kalaycılık, demircilik, terzilik gibi dükkânda ve kısa zamanda yapılması mümkün sanatlarda — eline verilen bir işle sıkı bir imtihan tabi tutulurdu. Ustanın kanaatine oradaki ustaların da ehliyet takdirleri inzıman ederse, yapılan bir dua ve hayatta muvaffakiyet temennileriyle kendisine kalfalık "Destur" u verilir. Delikanlı, hazıranın ellerini kemali edep ve hürmetle öper, dualarını alır, o günden sonra da kalfa olurdu.

İsterse yine ustasının yanında çağır, isterse başkasının yanına gider veya sanatı müsaitse marangozluk gibi serbest olarak çalışırdı. Ancak yine bu ustanın yanında ve nezaretinde bulunmak şarttı, Yani müstakil olarak bir inşaatla çalışamazdı. Çünkü daha bu işin mes'uliyetini yüklenemezdi, Böyle mühim işler ancak ustaların başaracağı şeylerdi.

Böylece seneler geçtikten sonra, ustalık için de bir imtihan ve merasim yapılır. Ustalık desturu da aşağı yukarı kalfalıkta kinin aynıydı. İşte o imtihanı da verdikten sonradır ki, dükkân açabilir, müstakil çalışabilir,

Bu duruma gelen delikanlı eğer fakir hali ise, ustasına düşen bir vazife daha vardı: Yetiştirdiği kimsenin sanat âlet ve edevat noksanlarını tamamlar, onu arada sırada, kontrol ederek atıldığı hayat mücadelesinde yalnız bırakmazdı. Tâ ki, piyasaya alışmaya kadar,

Şu güzel ve gayet mükemmel âdet terkedildikten sonra şimdi başımıza gelenleri de düşünmemek elden gelmiyor. Bir çocuk, sanata veriliyor, fakat ustada sevgi, ırakta saygı az. Çocuk biraz açık göz ve para meraklı ise yer değiştiriyor, Dükkân komşuları ayardıyor, Sanatı yarım yamalak öğrenmiş ve babasının da serveti yerinde ise, hemen bir dükkân açılıyor, Terzi, kunduracı, marangoz vesaire. Bilmiyen bir müşteri ona iş yaptırıyor, Kumaş boşa gidiyor, kundura ayağa uymuyor, ya nasır yapıyor veya ağrı yüzüne karışıyor. Marangozun yaptığı beton kalfı çöküyor veya çatı yıkılıyor, kapı pencere için kullanılan keresteler talaşa çıkıyor. Hülâsa şu atasözüne göre acemi nalbantın gâvur seçinde san'at öğrenmesi gibi bir şey.

İnanmalar :

AFYONKARAHİSAR KIZ KULESİ

Yazan: Ali YARŞI

Anadolumuzdaki yaşayışlar içinde öteden beri sürüp gelen bir sürü ananeler vardır. Bunlara hemen her ilimizde kaza ve köylerimizde rastlamak mümkündür. Hangi mahalle ve sokağa girseniz, folklorla karşılaşabilirsiniz.

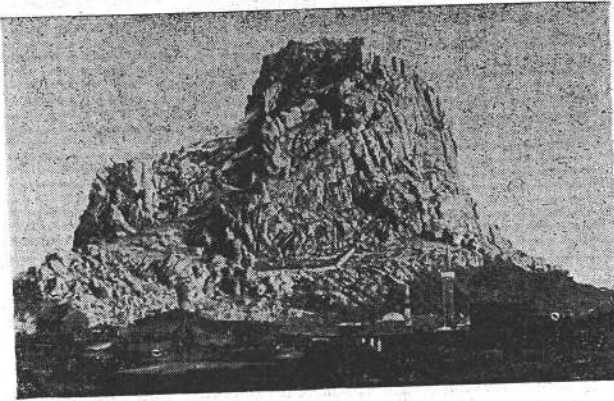
Meselâ bir mahalleden geçen ken sağınızdaki yıkık kaştan sarkın İğde ağacının saçaklarına alı — morlu çaputlar bağlanmış ve merak ederde sorarsanız.

— İğde Dede derler, her kim, "yarım ağrı" dedikleri baş ağrısına yakalandıklarında burala tutunurlar, okur ve üfürlerler se, hele eibiselerinden bir parça ağaca bağlarsa iznillâh hiç bir seycikleri kalmaz. Ce vabını alırsınız, Tabii inanışa göre değişir.

İşte; Afyonkarahisar'da da folklorla ilgili pek çok şey var. Bunlardan "Kız Kulesi"ni anlatmaya çalışacağım.

Şimdi pek az; eskiden ise, Afyonkarahisar'daki kızların koca bulamama korkusu yüzde beş altı idi, Çünkü onların da kendilerine göre bir inanışları ve ananeleri vardı. Bir kız evde kalma korkusu geçirmeye başladı mı, gündün güne sararır, solar, yemez, içmez hele civarda akranlarından biri de o sıralarda gelin oluyorsa artık kederine diyecek yok.

Tabii bu halleri evin yaşlı kadınları bildikleri için Kızı çeşitli yollardan telkin ve teselli ederler. Arkadaşları vasıtasıyla fikri ve düşüncesi öğrenilir. Şayet bu halde gönül meselesi değil de, "evlenemedim, bana

Kızkulesi, Afyonkarahisar kalesinin doğu kısmına düşer. (Resim batıdan çekilmiştir.)

düñtür gelen olmadı, acaba ben çirkin miyim" düşüncesi varsa evde faaliyet başlar, Ekseri bahar ve yaz aylarında bu gibi lerin durumu belli olur.

Havanın iyi ve günlerden de Cuma olmasına çok dikkat edilir. Aynı gün Selâ vakti ko-

nu — komşu Göce Köftesi (Göce ile yapılır piştikten sonra sarımsaklı yoğurt biraz kırmızı birer ve haşhaş yağı dökülür) yapılır gülüş — çığırış

Afyon Kale'sinin yolunu tutarlar ve bir de yanlarına asma kilit alırlar "Kilit Kale'ye çıkma dan kilitlenir" İkiyüz metrelik bu kalenin üzerine, Cenevizlerden sonra Selçuklular zamanında surlarla çevrilmiş KIZ KULESİ'ne çıkar, İşte Selâ

verilirken evlenemiyen ve evlenmiye yüz tutmuş kızların başına yaşlıca bir kadın varır. Kilitli olan kilitli başlarında açar bu suretle baht'ları açmış olur. Daha sonra bu yaşlı kadın bir bahane ile ara-

larından çekilir ve onlar da sehirten duyulabilecek bir şekilde Kuleden:

Bahtım, Bahtım .
Altun Tahtım
Gelin olacak vaktim

Diyerek bağırır ve hep birlikte yapılan yemek yenir tek rar ev'lerine dönerler, tahminen bir hafta sonra da o kızlara birer nasip çıkıp nişanlanırlar.

Afyonkarahisar'da bundan 15 sene evveline kadar bu sesler sık sık duyulurdu. Şimdilerde ise bu gibi şeyler pek nadir duyulmaktadır. Aynı usul delikanlılara da tatbik edilir. Yalnız bir şey varsa Cuma günü delikanlılar da Kale'de olduklarından bağırma işini âdâp dairesinde yaparlar ve o günkü bağırılmalardan sonra, oraya gelen kızlardan evlenerek çocuk — çocuğa karışanlar da pek çoktur.

Dede Korkut'tan :

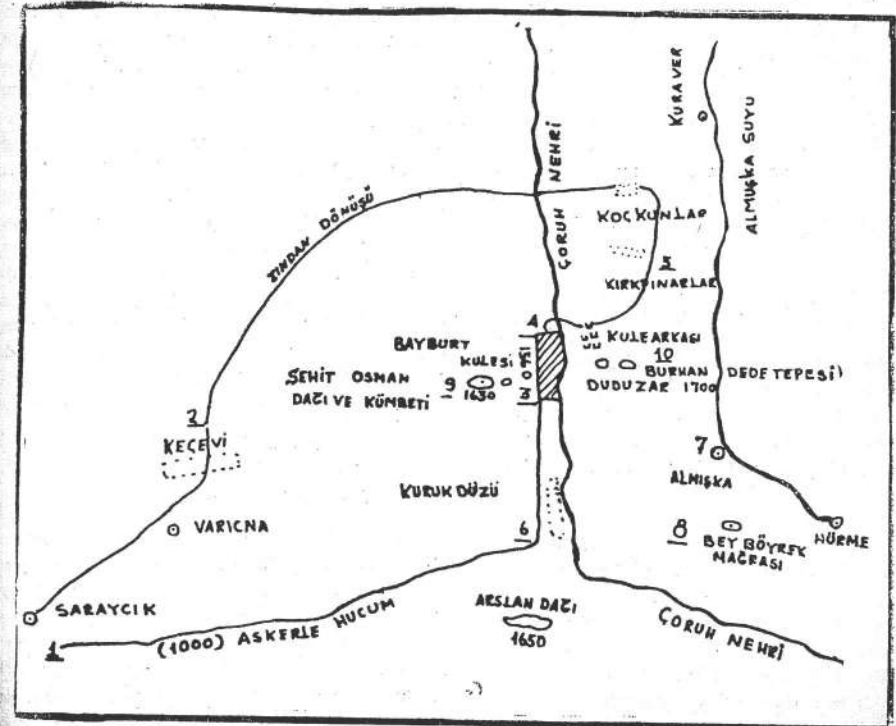
BEYBÖYREGE AİT İKİNCİ HİKÂYE (*)

Derleyen: Mahmut Kemal YANBEY

Zamanın birinde bir padişahın hiç çocuğu olmazmış. Lâlasına demiş ki lala ya çocuğum olması için deva bulacağım, yahut bunun uğrunda gidip öleceğim. Nihayet gülmün birinde yola çıkmış giderken bir pınar başına gelmiş, bakmış ki orada bir derviş abdest alıyor. Selâmün Aleyküm derviş Baba: O da Aleyküm Selâm Padişahım demiş! Padişah demiş ki sen benim padişah olduğumu ki biliyorsun, derdime de ortak olursun demiş! Derviş senin çocuğun olmuyor derdin budur! Padişah demiş ki ondan büyük dert olur mu? Derviş cebinden bir elma çıkarıp padişaha vermiş; demiş ki bunun içini ailenle kendin beraber yiyiniz! Kabuklarını Atına ver, Şeleki ni de itine ver demiş! Derviş kayıp olmuş Padişah geri dönerek sarayına gelmiş! Sarayda elmayı cebinden çıkarıp soymuş! İçini aile-

siyle beraber yemişler kabuklarını atına vermiş. Şeleğini itine vermiş, o günden ailesi çocuğa kalmış. Atı da kulun tutmuş. İti de yavrutmuş, Zaman geçiyor Hanım: Oğlan doğuyor; at bir tay doğuruyor. Oğlan, Tay birlikte büyüyorlar. Çocuğu mektebe veriyorlar. Çocuğun adı olmadığı için mektepte bir arkadaş haydi adı belirsiz çocuk diyor. Çocuk ağlayarak babasına geliyor. Benim adım nedir söyleyiniz. Ahali birikiyor çocuğun adını koyarken bir derviş birden içeriye giriyor, oğlanın adı (Beyböyreğ) atını da (Bengi Boz) olsun demiş, kapıdan taşra çıkmış. Derviş ayağıp bulamamışlar aradan zaman geçtikten sonra çocuk ata binerek ava gitmeye başlamış.

Günün birinde babası (Beyböyreğ) e otuz dokuz anahtar vermiş demiş ki git sarayı gez!

Bayburt ve Beyböyreğ hikâyesinde adı geçen yerlerin planı

(Beyböyreğ) gitmiş sarayı ve odaların hep -
sini gezmiş bir tanesine bakmış ki kapısı ki-
tli. Hemen ağlayarak babasının yanına git-
miş, babasına demiş ki kilitli odanın anahta-
rını niçin bana vermedin! Babası cebinden
anahtarı çıkarıp vermiş! Çocuk kapıyı açmış
içeri girmiş! Bakmış ki havuzun başında bir
kız resmi. Bu resmi götür görmez bayılıp dü-
şüyor. (Bunu gören cariyeler gelip kendisini
uyultuyorlar! Kalkıyor babasının yanına gidi-
yor, diyor ki: Ben bu kızı bulacağım ya bunun
üçünde öleceğim! Babası buna (39) adam
(39) at veriyor. Buradan kalkıp gidiyor gelip
bir ovada yatıyorlar. O zaman da Oğuz uyku-
su denilen bir uyku varmış. Burada yatıp O-
guz uykusuna düşüyorlar. Bunları gelip şeh-
rin adamları tutuyorlar, götürüp hapse tiki-
yorlar. Bunlar beş, on sene yattıktan sonra
uykudan kalkıyorlar ki saçları ağarmış ken-
dilerini perişan bir halde buluyorlar. Bey Böy-
rek zindandan kalkıp Zindancının yanına ge-
liyor, diyor ki: Zindancı bana yarım saat izin
verir misin, Zindancı da buna izin veri-
yor, Buradan kapıya çıkıyor kaleden yola ba-
kıyor. Yoldan bezirgânlar geçiyor, Bey Böy-
rek Bezirgânlara bir türkü söylüyor:

Gelişiz neredendir bezirgân başı
Didemden akıttım kan ile yaşı
Altımızda vardır kalenin taşı
Başımızda çoktur mevlânın işi
Bir haber verin ondan ağalar.

Bezirgân Başı diyor ki bunun cevabını
kim verirse öndeki ak devenin yükü onundur,
Hemen oradan bir Kel Oğlan cevap veriyor:

Gelmışim sorarsan Oğuz elinden
Alıp sattığım dünya malından
Babanı sorarsan beli büküldü
Ananı sorarsan sağı döküldü
Nişanlın sorarsan Kelce vezirin oğluna
verdiler..

Daha bir cevap :

Babanı sorarsan beli büküldü
İplik tutmaz azaları söküldü
Kara vezir tahtı aldı oturdu
Ak kavak kızını oğluna aldı
Öyle işittik ondan ağalar.
Geliriz gideriz Oğuz elinden
Ahrız satarız dünya malından
Söyle yiğit söyle bilim halinden
Bir haber verin ondan ağalar

Akkavak kızından Bengi Bozundan
Bir haber verin ondan ağalar.

Bu sözü Bey Böyreğ işitiyor ağlamaya
başlıyor. Hemen oradan zindancı geliyor, bu-
na bir tokat vuruyor, sen bizi bihuzur ettin
diyor, alıp zindana götürüyor. Zindanda akşam
olduğu zaman Ak Kavak kale Kralının kızı
gelerek zindancıya diyor ki: Sabahdan kalenin
başına bir adam çıkmıştı söyledi kulakları
mız sağır oldu. Sen ona nasıl vurdunsa ben
doğrusu sevindim, diyor, Zindancıya hangi e-
linle vurdun uzat, o elinin bahşisini vereyim.
Zindancı elini uzatmış! Kız buna nasıl bir kılıç
vurduysa zindancının kolu düşmüş tamamiy-
le işini bitirmiş. Hemen zindanın ağzını a-
çarak bağarmış ki Beyböyreğ kimdir, gelsin.
Bey Böyreği alarak saraya çıkmış, yıkattır-
mış traş ettirmiş Böyreğ birkaç gün sarayda
kaldıktan sonra demiş ki ben yerime gidece-
ğim. Kız demiş ki haydi öyle ise gidin, Kız
lara demiş ki kementleri getirin, kızlar ke-
mentleri getirmişler. Bey Böyreği kale du-
varından asmaya başlamış. Asa asa kement
yetismemiş. Kızlara bağarmış ki kement ge-
tirin, yetiemedi. O zaman Bey Böyreğ anlıyor
ki beni yukarı çekip asacaklar, diyerek cebin-
den bıçağı çıkararak ipi kesmiş ve kaleden al-
tına düşmüş. Düşer düşmez Akkavak Kızı ağ-
lamaya başlamış. Hemen oradan Kızlara de-
miş ki, kim Bey Böyreği kalktı gidiyor görse,
kemerimi ona vereceğim. Buradan ta gece ya-
rılarına kadar beklemişler, herkes gitmiş,
yalnız topal kız kalmış. Beklemiş, beklemiş
bakmış ki Bey Böyreğ kalktı gidiyor, haber
vermiş. Akkavak Kızı da Kalenin penceresine
koşmuş, bakmış ki Bey Böyreğ kalkmış gidi-
yor. Kemerini kıza vermiş.

Bey Böyreğ :
İndik bedenden
Kurtulduk biniki belâdan
Gelegör Bengi Boz gelegör..

Söyledikten sonra gide gide bir çobana
rastgelmiş. Bu çoban hem taş topluyor, hem
ağlıyor, Çobana demiş ki, Çoban Baba,
niçin ağlıyorsun? Çoban demiş ki, hay-
di oradan ! Deldime ortak mı ola-
caksın ! Bey Böyreğ demiş ki, bel-
ki ortak olurum! Çoban demiş ki, benim pa-
dışahımın hayırsız bir oğlu vardı, bir kızın u-
cundan kalktı gitti, şimdi ise babası anası öl-

dü, nişanlısını Kelce Vezir'e verdiler! Şimdi
düğünü yapıyor! Bu taşları topluyorum, gelip
geçtiği vakit vurup öldüreceğim.

Şimdi Bey böyreğ türkü söylüyor :

Sen çobansın vaden dolmaz mı
Bu dağların mor çiçeği solmaz mı
sana bir sual sorsam olmaz mı

Çoban şu karşılığı söylüyor :

Ben çobanım dağda daşda gezerim
Esen rüzgârlardan hile sezerim
Vefasız Bey Böyreğ'ten haber gözlerim.

Çoban söylüyor, Bey Böyreğ diyor ki, Ba-
na bir koyun kes. Koyunu kestiriyor. Koyunun
karnını (ışkembesini) alarak başına geçiriyor,
tam bir kel oğlan oluyor. Buradan kalkarak
şehrin içine geliyor. Oradan buradan ekmek
istiyor. Bir kız buna diyor ki, böyle ekmek ne
istiyorsun, şu karşıda düğün evi var, git orada
yemek ye! Hemen kalkarak oraya gidiyor, içe-
ri giriyor. Kızlar bunu görür görmez gülmeye
başlıyorlar. Kızlar yemek getiriyorlar. Yemeği
yerken kaşığı buradan vurup oradan çıkarıyor.
Bir kız buna diyor ki, sen yemek yemesini de
bilmiyorsun. Elinden kaşığı alıyor, ben sana
yedireyim, diyor. Buna kız yemeği yedirmiş.

Bey Böyreğ'in bir sazi varmış, yalandan e-
lini saza dokundurmuş, kızlar bakmışlar ki,
Kel oğlanın sazi da var, hemen buna zor ile
sazını çıkarttırmışlar, demişler ki, biraz söyle
dinleyelim.

Bey Böyreğ söylemeye başlamış:

Evlerinin önü derecik
Köylerinin adı soracak
İtlerinin adı karacak,
Mustafa'nın sevdiği Sarıkız gel oyna

Bir daha

Kelce Vezir'in hatunu
Gelir itini itini
Bir araba çekmez götünü
Gel oyna hatun sen oyna

Elin eline almış anasın
Dahl çekmem gussenin
Bin tümen mala vermem pusenin
Lâledir sevdiğimin yanağı

Bahçenin duvarını aştım
Sanarsın cennete düştüm
Nazlı yar ile تنها buluştum
Bir gül aldım selvinin yanağından

Ala bulut gibi göğe çekersin
Sulu yağmur gibi yere düşersin
Nerde güzel görsen boynun bükersin
Gel efendim kalk sen oyna

Düğünün içinde bir sarı kız var imiş,
Bunun nişanlısı Mustafa varmış. Bunların iki-
sinin birbirlerini sevdiğini Bey Böyreğ biliyor-
muş. Sarı kız bu sözleri işitince hemen geli-
nin odasına koşmuş. Gelin de ağuları fincana
koymuş ve gideceği vakit içecekmiş. Sarı kız
kapıyı dövmüş: aç! Bey Böyreğ geldi, demiş.
Yalan söyleme, demiş. Ve demiş ki buradadır.
Gelin hemen çıkmış, gelmiş. Bakmış ki evin
yüzünde, Başından karnını (ışkembeyi) çık-
arak evin arkasına fırlamış. Oradan düğün
hemen dağılmış. Bey Böyreğ demiş ki, düğün
dağılmasın, ailem olmasın da bacım olsun. Ba-
cımı Kelce Vezir'in oğluna veriyorum.

Bunun üzerine düğün yine tutulmuş, kıza
ona vermişler, Bey Böyreğ burada birkaç gün
kaldıktan sonra ben gidip adamlarımı getire-
ceğim, demiş. Hemen kalkarak bin asker al-
mış, yola revan olmuş. Tam kiralın sarayı ö-
nüne gelmiş. Demiş ki kırk adamımı isterim,
Kırk dane de at isterim. Ya bunları verecek-
sin, ya kaleni zaptedeceğiz.

Kiral düşünmeye başlamış. Zindanda a-
damları saymışlar, otuz dokuz a d a m
varmış, atları saymışlar otuzdokuz at gelmiş.
Bey Böyreğ'e haber vermişler ki otuzdokuz at,
otuzdokuz adam var. Demiş ki kırk at, kırk
adam olacak, Yoksa kızını bana verecek. Ver-
mezse kaleyi zaptedeceğim. Kiral hemen kıza-
nı ve bir de at vermiş. Bunları yola vurmuş.
Yoda Bey Böyreğ tüğleri birbirine vurmuş,
Birden Bengi Boz gelmiş. Bey Böyreğ bunun
üstüne atlamış, Bengi Boz demiş ki, hay haki-
katsız, ben kaç senedir dağlarda geziyorum.
Sen demedin ki arkasında neyi var! Bey Böy-
rek aşağı inmiş, eyerini kaldırmış, ağzından
dizginini almış, o sırada Bengi Boz'un bütün
dişleri düşmüş, arkasının postu eyerle bera-
ber kalkmış. Bengi Boz demiş ki ağzımdan
tükürüğümü al da dişlerimi yerine koy. Postu-
mu da böyle yapıştır! Bey Böyreğ böyle yap-
mış. Bengi Boz'un üstüne binmiş kalkmış gel-
mişler. Babasının şehrine geldiği gibi Akka-
vak kızını kendine almış, Öteki nişanlısını da
alıyor. Böylelikle muratlarına kavuşuyorlar.

BENGİ BOZ'A AİT BAYBURT
MITOLOJİSİ

Bey Böyreğ Bengi Boz'un Kırkpınarlarında.

TÜRKİYEDE DOĞUMLA İLGİLİ ADET VE İNANMA LAR

Yazan: Cahit ÖZTELLİ

Atatürk Üniversitesi yayınlarının 15. sı olarak yukarıda adını verdiğimiz eser yayınlandı, Hazırlayıcısı Ankara Dil ve Tarih — Coğ. Fakültesi doçentlerinden Dr. ORHAN ACIPAYAMLI, Eser büyük boy, 172 sayfa.

Meşrutiyetten sonra başlayan folklor çağışmalarımızda araştırmacıların en çok üzerinde durdukları, derlemeler yaptıkları konuların başında doğum gelenekleri gelir, Bu bakımdan bibliyografyasını derlemek bile başlı başına bir iştir. Acipayamlı, bu zor işi de başarmış, kitabının sonuna eklediği bölümde, inceleme yapanların adlarına göre, makale ve kitapları bir araya toplamış, Yalnız bu çalış-

ki ayazma suyundan arkasını yıkamış ve yağırı iyi olmuş, Bengi Boz bu suyu ayağını eşeliyerek bulmuş.

Bu hikâyeyi, Bayburt'a on kilometre uzaklıkta bulunan Bey Böyreğin sonradan yerleştiği "Almışka" köyüne beş kilometre yakın "Hopur" (1) köyünde altmış yaşlarında Çil-oğlu Yusuf Çavuş'tan yiğeni talebem Abdülkadir dinlemiş, yazmış, bana vermiştir. Ben de Yusuf Çavuşu ve sülâlesini iyi tanırım. (12 şubat 1936).

Almışka köyünde Bey Böyreğin her zaman ava gidip oturduğu ve koyunlarının bulunduğu mağara bulunmaktadır. Kalenin doğuya bakan ve Bey Böyreğin mezarı olan "Burhan Dede" nin tam karşısında ve Çoruh nehrinin geçtiği en sarp kale burcunun önünde Bey Böyleğin atının ayak izleri vardır.

Bey Böyreğ, kalenin şimaline bakan Sert burcundan Kiral kızı tarafından kementle asılmış, fakat kementin boyu yetismemiş. Bı-çağını çıkararak ipi kesmiş, alt tarafta bulunan yamaçlara doğru uçup gitmiştir. Yukarıdan düştüğü için vücudü incindi, bir müddet kendisine gelemedi. Yorgun ve o şekilde kaldı, Dede Korkut kitabında geçen "parlayıp uçtu" tabiri bundandır. Neticede kalkarak şimdiki "Kale arkası" mahallesi bulunan yere doğru yürüyerek Kırkpınarlar denilen düzele re geldi. Orada otlamakta olan Bengi Boz kendisini kişniyerek karşıladı. Daha eğerî üzerinde duruyordu. Hayvanın eğerini kaldırıp düzeltirken, arkasının yağır olduğunu gör-

ması bile bir değer katmış kitabına. Değişik dergi ve kitaplarda doğumla ilgili bölümler ve genel nitelikte konu ile görüş ve metotlar hakkında 188 tane ad var bibliyografyasında. Fakat, şurasını itiraf etmeliyiz ki hiçbir zaman böyle geniş çapta bir konuda bibliyografyanın tam olduğu söylenemez. Hele bizim folklorumuzun hemen hiçbir konusundada tam bir bibliyografik eser yoktur. Bu gibi bilim çalışmalarında her şeyden önce, elde hazırlanmış bir bibliyografya gereklidir. Bu olmayınca araştırmacılar, bu yorucu işi de ken dilleri yapmak zorunda dırlar, Nitekim, bizim yaptığımız kısa bir araştırma Acipayamlı'nın

dü. Bengi Boz kişnediği zaman ayaklarını yere vurmuş, oradan süt gibi beyaz sıfalı çok soğuk bir su çıkmıştı. Güzede Bengi Bozun arkasını yıkadı, Yarasını sardı, Üzerine binerek babasının sarayının bulunduğu şimdiki "Saraycık" köyüne (o zamanki Saraycık şehri) geldi. Oğuzların çadırlarını kurup yerleştiği şimdiki "Varınca" köyünün yazısı olan "Keçevi" düzünden geçti. Saraycık'tan asker alarak şimdiki Bayburt şehrinin cenubunda "Arslan dağı" eteğinde olan "Koruk Düzü" n. de gece atlarının iki kulağı arasına ve yüzlerce keçinin boynuzları üzerine mumlar yakılmış küçük fenerlerle kaledenkileri korku ve heyecana düşürdüler. Hücum geçildiği gibi Kale Beyi "Parasar" mukavemet etmeden kaleyi ve kızını Bey Böyreğe teslim etmek zorunda kaldı.

Almışka köyünde Bey Böyreğin çokça ava gidip oturduğu ve koyunlarının bulunduğu Büyük Mağara mevcuttur. Kalenin doğuya bakan Bey Böyreğin mezarı bulunan "Burhan Dede" tepesinin tam karşısında ve Çoruh nehrinin geçtiği en sarp yerde Bey Böyreğin atının ayak izleri vardır.

(*) Bey Böyreğ masalının daha insicamlı başka bir Bayburt rivayetini de dergimizin Cilt: 6, Sayı: 137, sayfa: 2283 - 2286 da vermiştim.

(1) Hopur sözünün anlamı ormandan açılan yer demektir.

da bibliyografyasında eksikler olduğunu gösterdi. Bunun için kendisini eksikli görmeye hakkımız yoktur, Bu konuda daha önce çıkmış derli toplu bir eser yok ortada, Eğer bir folklor enstitüsü kurulmazsa daha çok uzun yıllar bu acıyı çekeceğiz. Böyle olmakla birlikte esaslı ve önemli araştırmalar Acipayamlı'nın eserinin dışında kalmamıştır.

Acipayamlı, yalnız daha önce yayınlanmış araştırmalarla yetinmemiş, kendisi de Ankara, Amasya, Van, Ordu, Elâzığ gibi illerimizde halktan derlemelere girişmiş, bazı kim selerin bu konuda yayınlanmamış çalışmalarını da görmüş, ayrıca yurt dışında bu konuda yapılmış olan araştırmaları yakından görmek ve bunlardan metot bakımından faydalanmak üzere yabancı ülkelerde de çalışmıştır. Bu bakımdan Acipayamlı mümkün olan hiçbirini geri bırakmamıştır, Hazırlayıcı böylece, (2000) tane bilgi fişi tesbit etmiştir. Her fişin ortalama on piratlığı bulunduğuna göre (20,000) tane piratlık elde etmiştir. Bu çok geniş malzeme, sonunda gebelik — doğum ve sonrası üzerine şu ayırmaları meydana getirmiştir:

1 — Gebe kalmak için çareler, 2 — Gebelikten korunma çareleri, 3 — Gebeliğin başlangıcı, 4 — Cinsiyet tayini, 5 — Doğuma hazırlık, 6 — Doğum olayı, 7 — Doğum sonrası, 8 — Lohusa, 9 — Alkarısı, 10 — Kırk basması, 11 — Kırklama .

Bu ayırmalar, aşağı yukarı konunun adrosunu meydana getirir ki, yeniden araştırmalara girişeceklerle güzel bir metot vermiş oluyor.

Bizim için ayrıca önemli olan Acipayamlı'nın bu konuda tuttuğu yoldur. Bu yolda "etnolojik metodu" ilk olarak doğum konusunda uygulamıştır. Bu metodu üç bölümde toplamıştır: 1 — Tarihi metot, 2 — Mukayese metodu, 3 — Pisiko - sosyal metot.

Gerçekten tarihin en eski çağlarından bugüne değin bu üç metoden uygulanışı, pek çoğumuzun dikkatine çarpmıyan birçok şartsız benzerlik ortaya çıkarmıştır. Bu usulün, folklorumuzun öteki dallarında da uygulanması için, Acipayamlı'nın eseri güzel bir örnektir.

Eserin başka bir özelliği de, konu ile ilgili bir maddenin yurdun değişik yerlerinde ki benzerlikleri de vermiş olmasıdır, Böylece,

bir gelenegin ya da bir inanışın geniş yayılma alanını da önümüze sermiş olmaktadır. Bu sonuca yazar, şimdiye değin yayınlanmış olan bütün doğumla ilgili araştırmaları ve benzer gelenekleri bir araya toplamakla varmıştır. Bu arada tarihi metot yoluyla eski çağların benzerlerini de konu sonunda göstermektedir, Bu bölüm, özellikle eseri. belkemiğini meydana getirmiştir. Bu bakımdan daha önce yayınlanmış olan üstat Hamit Zübeyr Koşay'ın Türkiye Düşünleri üzerinde verdiği eserini andırmaktadır. Bu yolun öteki konularda da uygulanması çıkırı açılırsa, Türk folkloru artık araştırma evriminden çıkarak birleştirme yoluna girecek ve böylece dünya folkloru yanında gerçek değerini ortaya koyacaktır. Hele bu tutum gelişirse dünya folklorları ile de yapılacak karşılaştırmalarla bizim folklorumuzun eksikliği ve zenginliği bilim âleminin gözleri önüne serilecektir. Bu da Türk uygarlığının derinliği ve yüksekliği bakımından paha biçilmez bir iş olacaktır.

Acipayamlı'nın eserini bütün folklorcularımıza tavsiye ederken, yazardan daha birçok değerli eser vermesini beklediğimizi bildirmeyi ve kendisini Türk folkloru adına kutlama yi bir borç biliriz.

FORUM

ONBEŞ GÜNLÜK TARAFSIZ SIYASET, İKTİSAT, KÜLTÜR DERGİSİ

9. YILINA

● YENİ YAZILARLA

Basınıımızda Onbeş Gün — Sosyal Meselelerimiz — İş ve İşçi Meseleleri — Sanayimiz ve Geleceği — Dış Politika. mızda İktisadi Unsurlar — Aylık İktisadi Durum — Siyasal Sözlüğümüzün Özellikleri — Tek ve Toplu Konuşmalar — Kültür ve Sanat Olayları — v.s,

● YENİ ŞEKLİYLE

● BEĞENDİĞİNİZ İMZALARLA

● ÖZEL ABONE TARİFESİYLE

20 liraya (Öğretmen ve Üniversite liye 18 TL) 1 yıllık abone ve beğendiğiniz bir kitapla,

GİRİYOR

1 NISANDAN İTİBAREN FORUM

ALINIZ

P, K, 131 — Ankara

YOZGAT'TA ÇİĞDEM PILAVI

Yazan: Hasan ÖZBAŞ

Yozgatta Mart sonları ile Nisanda 7 — 12 yaşlarında çocuklar, ellerinde Küsküçleri - le (1) sık sık kırlara çiğdeme giderler. Sök- tükleri çiğdemlerin bir kısmını hilâl şeklinde alınlarına bağlarlar, kalanları da deste deste ellerine alırlar. Mahallelerine gelirler, Mahal- lede diğer çocuklar bunların başına üşüşürler, çiğdem isterler. Bunlar da birer ikişer çiğdem verirler, Bazan toplanan bu çocuklardan bir kaç; "Hadin çiğdem çağırak (çağırılım)" di- ye topluluğa teklifte bulunurlar. Vakit müs- itse, topluluk hep beraber çiğdem çağırmağa karar verir. Hemen bir Karamık çalısı dalı bulurlar, Ellerindeki çiğdemlerin bir kısmını, karamık çalısının dikenlerine topçuklarından tutturarak, çalıyı çiğdemle donatırlar.

İçlerinden kabaca olanlardan biri, çiğdem le donatılmış çalıyı eline alır, öne düşer. Fis- tanlı bir çocuk ta bunun yanına verilir, (Eski- den erkek çocuklara 7 — 8 yaşına kadar fis- tan giydirilirdi.) Diğer çocuklar bunların ar- dına düşer, hep beraber:

Çiğdem çiğdem çiçeklik
Ebem oğlu köçeklik
Çiğdem geldi kapiya
Yağ istiyö yapıya

Bir verenin kızı olsun
İki verenin oğlu olsun
Kız çatlasın ölsün
Oğlan yanımıza yoldaş olsun

diye çağırarak, kendi mahallelerinde ev ev do- laşırlar. Her geldikleri evin dış kapısı önünde. yukardaki mısraları bağırarak tekrar eder- ler, Bunu duyan evin hanımı, ya bir koşam bulgur, ya bir kaşık sade yağ veya biraz tuz, ekmek, odun verir. Buna mukabil çacuklar da evin hanımına çalıda ki çiğdemden bir tane çiğdem hediye ederler. Evin hanımı ısrar eder se, çalıdan bir çiğdem daha verirler, Eğer e- vin hanımı, onların hoşuna gidecek tarzda konuşur, yalvarır daha fazla çiğdem isterse, çalıda ki çiğdemden bir kaç tane daha verirler. Fakat alınlarındaki çiğdemden kat'iyen bir tane bire vermezler. Alınlarındaki çiğdeme el u-

zatanlara karşı kıyameti koparırlar, Ellerini - dekinden de pek vermek istemezler. Çünkü, akşam üstü evine alınlarındaki çiğdemle gide- cek, elindeki çiğdem de plâva konacak.

Evlerden verilenleri, fistanlı erkek çocuk alır, eteğine kor. Evlerden verilenleri eteğinde taşıyan bu çocuğa ABDAL (2) derler ,

Çiğdem çağırılara kız çocuklar da ka- tılır. Fakat erkek çocuklar, kızlardan Abdal seçmezler,

Çocuklar geldikleri evde alâka görmezler veya evin hanımı ağır aldırırsa o zaman ço- cuklar :

Çiğdem geldi kapiya
Yağ istiyö yapıya
Yağ olmazsa bal olsun
Oğlum uşağın bol olsun

Bir verenin kızı olsun
İki verenin oğlu olsun
Kız çatlasın ölsün
Oğlan yanımıza yoldaş olsun

Dedikten sonra, gine bir şey çıkmazsa:

Dam başında boyunduruk
Dura dura yorulduk
Verirseniz giderik (gideriz)
Vermezseniz dururuk (dururuz)

Diye çağırırlar. Buna rağmen gene bir sey getiren olmazsa, o zaman; hanım abla, yağdan bulgurdan diye bağırırlar.

Böylece ev ev doluşarak epeyce, bulgur, yağ, tuz ve odun toplarlar. Sonra mahallenin en çok sevilen ihtiyar Nenesine giderek, bun- larla kendilerine Çiğdem pilâvı pişirmesini rica ederler.

İhtiyar nene, çocukların önüne düşer, kır da bir ocak yapar, ateş yakar, kazan kurar. Çocukların evlerden topladıkları bulgurla ya- ğı, kırlardan topladıkları çiğdemlerle karış- tırarak, çocuklara bol çiğdemli bir bulgur pi- lâvı pişirir, Büyük bir lengere boşaltır, Temiz çimenler ortasına kor, Bütün çocuklar lengerin etrafına çimenler üzerine otururlar. Evlerinden

SERİK'TEN İKİ TÜRKÜ

Yazan: Hüsnü YILDIZ

I — ALİM TÜRKÜSÜ

Genç., Yakışıklı, civan gibi, yağız bir delikanlı, Adı: Ali, Bu koç yigit, günün bi- rinde askere çağırılır. İrkilmeden, asker oca- ğına koşar, Vezife bu, bu gün olsa da yapıla- cak, yarın olsa da.

Vazifesini yapmaktadır, Vazifeyi her sey den üstün bilir. Bu esnada Ali, saf kalbini, bir dilbere kaptırır, Gönül bu, us dinler mi? Aş- kın taze kokuları, Ali'yi büyülemiştir. Büyü- lemiştir ama ne yapsın, Emir kulu, Vazifesi- ni yapacak, Bir taraftan tezkereyi dört gözle bekler, Bir taraftan da askerlik vazifesini ya- par. Denken tezkere gelir, Artık vazifesi so- na ermiştir, Ama aşkı? O hiç sona erer mi?

Ali bir papas kızına tutulmuştur. Dün - yayı toz penbe görür, Her şeyden vaz geçer de, ondan geçemez. Kız da bu yağız, Anadolu yigitine gönlünü kaptırmıştır, Onun için ya - nıp tutuşur. Yalnız birleşmelerine büyük bir engel vardır: Din ayrılığı, İkisinden birinin aş kı yoluna dinini terketmesi lâzım. Fakat hangi si? Ali hem dininden vazgeçemez, hem de kız dan. Kız ise dininden dönemiyeceğini kat'i ola rak söylemektedir, Ali'ye gelince; Onun ka - rarı karardır: Kızı kandırmak ve evine gö - türmek.

getirdikleri kaşıkla, çiğdem pilâvını istah- la kaşıkla. Çiğdem kokulu, sade yağlı bu pilâv pek lezzetli olur, Evlerinde yemeye naz- lanan, ağızlarına kaşık sığmayan küçüklerin, kaşık tutuşları, istahla kaşığı doldurup doidu- rup ağızlarına götürüşleri, yukarıdan aşağı ya- rısını dökme dökme pilâv yiyişleri görülmeye de- ğer hoş bir manzaradır.

30 — 35 sene evvel bu tarzda çocuklar sık sık çiğdem çağırırlardı. Sonraları git gide tavsadı, Şimdi tek tük tesadüf edilmektedir,

(1) — KÜSKÜÇ = Çiğdemi topraktan çıkarmak için, ucu sivriltilmiş sert bir değ- nek parçası.

(2) — ABDAL = Yozgatta Abdal; ver- dikçe daha fazla isteyen, utanmak bilmiyen yüzüstü insanlara denir. Ayrıca; Davul zurna çalanlarla sünnet yapanlara da Abdal der- ler,

Ali, bu fikrini mutlak tahakkuk ettire - cek, Bunun için bütün malını, servetini onun gözünün önünde sayıp dökcek; böylece onu kandırıp dininden döndürecekler,

Ali ile kız karşı karşıya geçerler, Bakalım ne derler:

Ali der ki: Benim harmanım çoktur
Sayılmaz yıldızdan malım da çoktur
Seni alacağım çareler yoktur.

Kız da der ki: Ben bir papas kızım
İstanbul'un biricik yıldızım
Var git Ali dönmem senin dinine
Dönersem dinine, yazıktır bene

Ali de derki: Hanlarım yapıldı
Doksan pencere seksen kapılı
Bağlarım, bostanlarım, mahlum çoktur
Seni alacağım çareler yoktur.

Kız da derki: Benim adım Habili
İstanbulda altın köşktüm yapıldı
Seksan anahtarlı doksan kapılı
Vargit Ali dönmem senin dinine
Dönersem dine, yazıktır bene

Ali derki: Harmanım çoktur
Sayılmaz yıldızdan malım da çoktur
Kız alacam (alacağım) seni çareler yoktur
Kız da derki: Benim adım Emine
Din Muhammed dini döndüm dinine
Ali götür beni anan evine

Ali kızın kalbini fethetmiş, hatta dinin - den döndürmüştür. Kızın adı Emine; dini İs- lâm olmuştur,

Emine Ali'sinin zengin beldesini, hanları- nı, yıldızdan çok mallarını, harmanlarını göz- lerinde canlandırı, canlandırı yol alırken; ge- le gele bir yere gelirler. Alisine sarılır, Kara kıl çadırın içinde, yepyeni bir hayat yeşerir,

II — ALİM TÜRKÜSÜ

Ali, köyünden bir kıza âşık olmuştur. Fa- kat aşkını ne kıza açabilir, ne de anasına, ba- basına. Sonbahar yaprakları gibi sararıp sol- muş, eli işe varmaz olmuştur, Ali'nin babası ve anası vaziyeti anırlar. Kızı babasından isterler, Kızın babası razı olur, Düğüne karar

SAMSUN FOLKLORUNDAN ÖRNEKLER

Yazan: Yılmaz ELMAS

I — BÖLGEDE YERLEŞME: [*]

11. ci yüzyıldan bu yana Anadolu, kendisi için yeni bir siyasi ve kolonizatör güç olan Oğuzlarla karşılaşyordu. Bütünyle gelişmiş Orta asya Türk kültürünün yuğurduğu bu boy ve soylar Anadolu'nun bünyesinde yeni bir değişiklik ve buna bağlı olarak siyasi te-şekkül meydana getiriyordu.

Kabileler arasında toplu bir suurlaşma olmaması politik, ekonomik ve sosyal huzur - suzluklara yol açıyor, Anadolu'da sürekli bir yerleşme sorunu doğuruyordu. Nitekim bu durum en son olarak Doğu Anadolu siyasi te-şekküllerinin Osmanlı İmparatorluğunun harp gücü karşısında birer birer çekilmeleriyle meydana gelen kabileler arası gerginlikler başgöstermiş; zaman, zaman İmparatorluğun bünyesini sarsan bir sebep olmuş, yönetimde kabileler bühranı gücünü muhafaza etmiş-tir.

Samsun Bölgesi; zaman, zaman siyasi güç gösteren Türk kabilelerinin yerleşim yerlerin-den biri olmuştur.

İmparatorluk zamanında Canik bölge - sine dahil olarak kalan Samsun ilinde aynı zamanda Cumhuriyetin kuruluşuna kadar iç

verilir,

Düğün başlar, Her taratta bir genliktir gider, Gelin olması günü gelir, Gelin oğlan evine getirilir, Sağdıçlar Ali'yi gerdeğe katar lar, Bu sırada kızın Ali ile evenmesini istemi yen amca oğulları, pencerenin önünde pusu kurmuşlardır, Ali gerdeğe girer girmez, ateş a çarlar, Ali kanlar içinde bir "ah!" ile yere yuvarlanır. Senelerdir özlemini çektiği sevgi-lisine, kavuşma sevincine doyamadan uğur - suz, bir kurşunun açtığı yara ile, hayata bir "ah" ezgisi vererek veda etmiştir. Körolası talih!

Gelin, bir kaç saniye içinde geçen, bu kahredici facia karşısında biran, suurunu kay betmiş. Neden sonra akli başına gelmiştir, Senelerdir gözlediği bu günün tadını o da du yamamıştı, Bugün O'nun, en büyük günü i-di, Fakat ne çare ki bugün en kademsiz günü olmuştı, Alisi yerde, al kanlar içinde, boyulu boyunca yatıyordu, Sabah oluyor hâlâ Ali u-

kısımlarda, denize bakan sırt köylerinde rum-lar bulunmaktaydı. İstiklâl Savaşının biti-minde rumlar, Lozan antlaşmasıyla Samsun'u terketmişler, boşalan yerlerine Selânik, Kava-la, İskeçe'den gelen mubadil Türkler yerleş-tirilmiştir. Harp yıllarında ve sonra ailece göçler olmuş boş buldukları topraklara yer -leşmişlerdir, (Kuzeydoğu Anadolu halkları)

II — BÖLGE FOLKLORUNUN İNCELENMESİ :

Bölgenin sosyolojik yapısını folklor ve -rilerinde izlemek mümkündür. Buna göre folk-lor verileri üç kısımda incelenebilir,

1 — Yerli halkın folkloru (ilk yerleşme-ler)

2 — Çeşitli illerden gelip, bağh bulun-duğu ilin folklorunu devam ettirenler,

3 — Mubadil ve göçmen halkın folkloru, Genel olarak Samsun bölgesi folklor ve-rileri Türk kültürünün belinli bir Coğrafi böl-gede yaşamasıdır. Bölge folklorunun temelini ilk yerleşenler meydana getirir, Bu sebeple metot olarak, gözlemleri bu nüve üzerinde toplamak gerekir.

Denilebilir ki: İlk yerleşenler kök kültü-yanmıyordu. Dayanamaz, hemen şu türküyü yakar (söyler):

Gökte yıldız beş yüz e'li
Elim kına yüzüm telli
Gelin oldum nereden belli

Uyan Alim sabah oldu
Anam evi sebep oldu

Gökte yıldız sayılır mı
Çiğ yumurta soyulur mu
Alilere doyulur mu

Uyan Alim sabah o'du
Yandı ciğer kebab oldu

Alimin bindiği atlar
Sağdıçın kapıda bekler
Düşmanların gülecekler

Uyan Alim sabah oldu
Yandı yürek kebab oldu.

NOT: Bu iki türküyü Şükriye Hanımdan derledim.

ARAŞTIRMALARI

re bağlı kalışla ilin arzettiği farklılık folk-lor verilerinde söyleyiş, çeşitlilik, görtüş ayrı-lıkları yaratmıştır, Halkın yerleşmesi Orta Anadolu gibi toplu köy tipi değil, dağınık bir şekil gösterir, Yapılar Anadolu Türk kül-lürünün Orta Asya kök kültürü ile ilgisini isbatlayacak tipte olup, "Orta ocak" tipinde Türk çadır yaşayışının ev plânına aktarıldığı düşünülebilir. Bölgenin ağız özel şekli göste-rirse de bir filolojik, gözlem yapılmamıştır.

Diğer illerden gelenler mahalliliklerini pek koruyamamışlardır. Ya yerlilerin ya da mubadillerin etkileri altında kalmışlardır, Bu etkilemeler bazı konularda karşılıklı olmuş-tur.

Mubadil ve göçmen halk da Samsun folk-lorunda ayrı bir tip meydana getirir. Bunlar gittikleri yerlere toplu olarak yerleştiklerin-den yerli ve diğer komşularıyla aralarında fazla ağız ve kültür alış veriş olmamıştır. Yalnız halk danslarında bölge halkı içinde çeşitlilik, karşılıklı oyunları öğrenip benim-seme olmuştur. Yerli oyunlarında eşlik ise iki zurna (bazan üç zurna: Bir cura iki kaba zurna) tek davuldur. Çarşamba çiftetellisi oynanırken mubadiller de tek zurna çaldırır-lar.

Samsuna yerli ve Kuzeydoğu Anadolu'dan gelip yerleşen halk kız verirken başlık aldık-ları halde mubadillerde başlık alınmaz. Konuş-me dili yazı diline yakındır, Biraz çabuk ko-nuşurlar, devrik cümlelere konuşma sırasında çokca raslanır. "r" harfini mecbur kalmadık-ça kullanmazlar (Tük — Türk, dört — dört) gibi, Ramazan ayında, ramazan davulu tutu-lur, mâniler söylenir, Bayramlarda genç kız-lar harman yerlerine toplanıp türküleri söy-ler, delikanlılara mâniler atarlar. Belirtilen ay rihlikarın yanında her yerde olduğu gibi bir çok gelenek ve folklor verileri birbirini tut-makta, sosyal kaynaşmayı kolaylaştırmakta-dır.

Gelecekte, mahallilikten kurtulmuş ve garp medeniyetinin san'at ölçülerine ulaşmış muasır Anadolu Türk kültüründe, Samsun kendine düşen ödevi malzeme olarak her Türk ili gibi yapacaktır;

SAMSUN FOLKLORUNDAN ÖRNEKLER :

I — TÜRKÜLER

1 — Çarşamba

Çarşambayı sel aldı
Bir yar sevdim el aldı.
Keşke sevmey olaydım
Elim koynumda kaldı.

Ben Samsun'a gidemiyom kâr olmayınca
Samsun bana haram olsun yar olmayınca

Çarşamba dedikleri
Şekerdir yedikleri
Hiç akıldan gitmiyor
O yarın dedikleri

Ben Samsun'a gidemiyom kâr olmayınca
Samsun bana haram olsun yar olmayınca

2 — Cimdallı
Keçi taşa yayılır
Kemikleri sayılır
Çıkma gelin dışarı
Seni gören bayılır
Haydi yavrum cimdallı
Kızlar giyer bindallı
Bindallının üstüne
Altın kemer olmalı

3 — Gelin Kına Türküsi
Tuz kabını tuzsuz koyan
Anasını kızsız koyan
Yuvasını ıssız koyan
Gelinim hatunum kınan kutlu olsun
Vardığın yerlerde dilin tatlı olsun

4 — Güveyi Kına Türküsi
Güyoğu baban Bursa'ya vardımı?
Bursa Janası aldı mı?
Yakın oğlum dedi mi?
Güyoğu, güyoğu kınan kutlu olsun
Yarın ağız tatlı olsun
Elimi sundum daştara
Elimi kesti ustura
Mevlâm şirinlik göstere
Güyoğu, güyoğu kınan kutlu olsun
Yarın ağız tatlı olsun

II — MANİLER

1 — Samsun'un tiren yolu
Etrafı ağaç dolu
Öyle bir yar sevdim ki
Anasının bir oğlu

2 — Teke köyün başına
Yazı yazdım taşına

Gelen geçen okusun
Neler geldi başıma

- 3 — Bahçelerde pırasa
Yaprağına kar yağsa
Kızlar kocasız kalsa
Erkeklerle yalvarsa

- 4 — Atma türkü atarım
Yüreğini yakarım
Eski çarıklarımı
Boğazına takarım

- 5 — Davulumun taşmasına
Kuş kondu asmasına
Kalkın ağalar beyler
Güvercin kızartmasına

- 6 — Mandıracı su katar
Ekşi ayrana
Hoş geldin bire Hasan
Bizim bayrama.

III — ATASÖZLERİ ve DEYİMLER :

- 1 — Başın sağlığı dünyanın varlığı
2 — Dağ adamı öldürür sağ adamı
3 — Yiğit olan kimse saklar sırrını
4 — Ağalar, Paşalar gitti, kıyılar köşeler kaldı kellere, körlere
5 — Balıya bekmez satılmaz
6 — İşini, eşini, aşını bil
7 — Yazın gölge hoş, kışın çuval boş
8 — Sen ağa ben ağa ineği kim sağa
9 — İçi boş dışı boş tut kulağından çiftte koş
10 — Akıl olmayınca neylesin sakal
11 — Güz sabanları düz
12 — Oldu olacak, kırıldı balta nacak

IV — DUALAR

- 1 — Ömrün uzun düğünün güzün olsun
2 — Sular gibi ömrün olsun
3 — Allah işini ras getirsin

V — BEDDUALAR

- 1 — Ölmesinde sürünsün
2 — Allah, seni araba dayacağı gibi süründürsün
3 — Allah ocağını batırsın
4 — Allah seni kahr etsin.

IV — YEMİNLER

- 1 — Ekmecek gözüme

- 2 — Üçten dokuza şart olsun
3 — Dilim gavur dili olsun
4 — Yıldırım başıma düşsün
5 — Burdan eve varmayayım
6 — Kur'an gözüme

VII — TERSİNE BEDDUALAR

- 1 — Allah seni susuz derelerde boğsun
2 — Ölü kargalar gözünü oysun
3 — Gözün kör olmasın
4 — Göçmüş duvar üstüne yıkılsın

VIII — BİLMECELER

- 1 — Yer altında kalaylı tas — TURP
2 — Altından içerim, üstünden bicerim — KO YUN
3 — Bir ağıl koyunum var, hep boynu kara — KIBRİT
4 — Dört köşedir beş değil, başı sudan hoş değil — KESME ŞEKER
5 — Havaya çeviririm boşalır aşağı çeviririm dolar — ŞAPKA
6 — Yattığı yerde ot bitmez — ATEŞ

IX — İŞ DUASI

- 1 — İş başı ileri şeytan başı geri
2 — Şeytan daş ben guş Allah sen ras getir.
3 — Elim iş, gözüm kuş ne var bunda bir hamlelik iş

X — TÜRKÇE YEMEK DUASI

- 1 — Biz yedik yerine gelsin
Yemiyenlerin canına değsin
Koyup gidenler nur gölünde yatsın
Çalışanlara uzun ömür versin
Biricliğini bin etsin

- 2 — Biz yedik yerine gelsin
Allah bereket versin
Çalışanlara uzun ömür
Öküzlerimize kuvvet versin

XI — ÇOCUK TEKERLEMELERİ

- 1 — Üşüdüm üşüdüm
Daldan armut düşürdüm
Armudumu yediler
Bana cüce dediler

- 2 — Türkü mürkü
Nenemin eski kürkü
Bir çektim yırtıldı
Nenem tükemekten kurtuldu

- 3 — Kar yağıyor
Karga bağıyor
Anan çörek pişirmiş
Seni çağırıyor.

XII — HALK OYUNLARI

1 — Yerli Halk Oyunları :

Yerli halk oyunlarına iki davul tek zurna eşlik eder. Çiftetelli gibi irticali oyunlarda saz, darbukanın eşlik ettiği olur. Kadınları; el davulu eşliğiyle veya türküyle çalgısız oynarlar, Samsun yerli oyunları:

- 1 — Cimdallı
2 — Neynam
3 — Kaba Öğüt
5 — Çarşamba çiftetellisi
6 — İyi ayak
7 — Üç ayak
8 — Dört ayak
9 — Dik horon
10 — Pırık
11 — Karadeniz Horanı
12 — Lâdik Horanı

2 — Mubadil Halk Oyunları

Mubadil oyunlarının bir kısmı sırayla, simetrik şekilden halkaya çevrilerek oynanır. Simetrik (Cuguş, Bilalâğa, Karşılama) oyunlar el tutunmadan, karşılamada simetrik şekil halkaya çevrilmiş olur. Debreli Hasan, Paşadudu, Kasap el ele tutunarak oynanır. Oyunlar ağır başlar hareketli biter. Bunun yanında sanatları anlatan iki, üç kişiyle oynanan serbes oyunlar da vardır: Köroğlu, Helva

ci, Deveci, Çamaşır, Arap oyunu v. s.

Oyunlarda tek davul iki veya üç zurna eşlik eder. İki zurna bir davula bir "çete" denir. İki, üç, dört çete davul zurna ile düğün yapıldığı olur,

Oynanan oyunların belli başlıları :

- 1 — Cuguş (Zigös)
2 — Ağacının Fatme
3 — Bilâl Ağa
4 — Kaba dayı
5 — Kasap
6 — Sito
7 — Debreli Hasan
8 — Paşa Duda
9 — Telgrafın Telleri
10 — Gökteki yıldızlar
11 — Kanber
12 — Köroğlu
13 — Helvacı
14 — Çamaşır yıkar mısın
15 — Arap Oyunu
16 — Deveci
17 — Cuguşun Harmanları

3 — Çeşitli illerden gelen halkın oyunları:

En çok Doğu Karadeniz illerinden, Gülmüşhane, Erzurum'dan gelenlerin oyunları oraillerinin oyunlarıdır. Oyunlarda Kemence, tek davul tek zurna eşlik eder, Doğu Anadolu ve diğer yurt oyunlarının yaygın olanları, yerli ve mubadiller tarafından da oynanmaktadır.

[*] Bölgede yerleşme Yılmaz Şengenc ta rafından hazırlanmıştır.

Yıllık abonesi: 10,
altı aylık abonesi: 5
liradır.
Yurd dışı senelik abone:
3\$, 1£

**TÜRK
FOLKLOR
ARAŞTIRMALARI**

Basılmıyan yazılar
istenince geri gönderilir
Adres değiştirmelerde
ücret alınmaz.
Vakit Basımevi

Yazı İşlerini Fiilen İdare Eden: Mes'ul Müdür: İ. HİNÇER
Sekreter: BORA HİNÇER

ADRES: Posta Kutusu: 46, Ak-saray — İstanbul

TÜRK FOLKLOR DENEĞİNİN YAYIN ORGANIDIR.

Bize gelen KITAPLAR

● Somerset Maugham — Alim Şerif O. naran: "İspanyol Havası". Hikâyeler, Varlık Büyük Cep Kitapları: 195, 12 X 17 boyunda, 80 sayfa, 2 lira.

● Yaşar Nabi: "Kılavuz Sözlük". Osmanlıca - Türkçe - Osmanlıca söz lük, Varlık Faydalı Kitaplar: 18, 12 X 17 boyunda, 168 sayfa, 5 lira.

● Honoré de Balzac — Nasuhi Baydar: "Goriot Baba". Roman, Varlık Büyük Eserler Kitaplığı, 34, 12 X 17 boyunda, 236 sayfa, 4 lira.

● Allan Nevins, Henry Stelle Comma - ger — Halil İncalcık: "Amerika Birleşik Devletleri Tarihi". Varlık Faydalı Kitaplar: 19, 12 X 17 boyunda, 464 sayfa, 8 lira.

● "Varlık Yılı 1962" Yeni şiirler, hikâyeler, biyografyalar ve Türk edebiyat kronolojisi. Varlık Yılı: 3, 12 X 17 boyunda, 608 sayfa, 8 lira.

● Adli Moran: "İlkel Efsaneler". Varlık Büyük Cep Kitapları: 203, 12 X 17 boyunda, 80 sayfa, 2 lira.

● Halil Kocagöz: "Yitik". Şiirler, Yeditepe Yayınları: 108, 14 X 19 boyunda, 48 sayfa, 200 kuruş.

● Behiç Duygulu: "Ağalma N'olur". Hikâyeler, Yeditepe Yayınları: 110, 12 X 17 boyunda, 64 sayfa, 200 kuruş.

● Kâmrân Yüce: "Soyunuk". Şiirler, Yeditepe Yayınları: 111, 14 X 19 boyunda, 48 sayfa, 200 kuruş.

● Halikarnas Balıkcısı: "Anadolu Tanrıları". Anadolu Efsanelerinin devamı, İkinci baskı, I. cilt, Yeditepe Yayınları: 43, P, K, 77, İstanbul, 12X17 boyunda 112 sayfa, 300 kuruş.

● Nedim Orta: "Yarının Büyüklüklerine Şiirler", Çocuk şiirleri, Nedim Orta, Elmacık Köyü Başöğretmeni, Uşak, adresinden temin edilebilir. 13X17 boyunda, 32 sayfa 60 kuruş.

● Tahsin Yücel: "Tolstoy" Hayatı ve eserleri. Varlık Dünya Klâsikleri: 19, 17X12 boyunda, 96 sayfa, 2 lira.

● M. Z. Gülsoy: "Altın Kutu" İngiliz, Alman, Japon, İsveç, Çin, İrlanda masallarından seçmeler, Varlık Çocuk Klâsikleri: 45,

17X12 boyunda, 64 sayfa, 1 lira.

● S. F. Mahmud — A. Kevenoğlu, Ayhan Sümer: "İslâm Tarihi" İslâmiyetin doğundan bugüne kadar İslâm ülkelerinin tarihi, Varlık Faydalı Kitaplar: 20, 17X12 boyunda, 280 sayfa, 5 lira.

● Henri De Montierlant — Tahsin Yücel: "Bekârlar", Roman, Varlık Büyük Eserler Kitaplığı: 35, 17X12 boyunda, 224 sayfa, 4 lira.

● L. Sami Akalın: "Japon Şiiri", Tarih ve antoloji, Varlık Faydalı Kitaplar: 21, 17X12 boyunda, 238 sayfa, 5 lira.

● Lev Tolstoy — Mehmet Özgül: "Üç Ölü", Hikâyeler, Varlık Büyük Cep Kitapları: 205, 17X12 boyunda, 104 sayfa, 2 lira.

● Emile Zola — Samih Tiryakioğlu: "Thérèse Raquin", Roman, Varlık Büyük Eserler Kitaplığı: 36, 17X12 boyunda, 192 sayfa, 4 lira.

● Tezel Amca: "Kayıp Sultan", Masallar, Varlık Çocuk Klâsikleri: 46, 17X12 boyunda, 56 sayfa, 1 lira.

● Edibe Birsen: "Peri Masalları" Üç çeşitli masal, Varlık Çocuk Klâsikleri: 47, 17X12 boyunda, 64 sayfa, 1 lira.

● Halim Yağcıoğlu: "Takla Göz, Takla Kulak", Sivas'tan derlenen masallar, Varlık Çocuk Klâsikleri: 48, 17X12 boyunda, 64 sayfa, 1 lira.

● Cengiz Dağcı: "Ölüm ve Korku Günleri", Roman, Varlık Büyük Cep Kitapları: 207, 17X12 boyunda, 148 sayfa, 2 lira.

● Yıldırım Keskin: "İnsansızlar", Oyun 4 tablo, Varlık Tiyotro Serisi: 7, 17X12 boyunda, 64 sayfa, 2 lira.

● Z. Gülsoy: "Altın Yapan Kral", Bir çeviri masal, Varlık Çocuk Klâsikleri: 38, 17X12 boyunda, 64 sayfa, 1 lira.

● Yusuf Kenan Ekşioğlu: "Beyaz Perde" şiirler, "İyiden İyiye" hak ve ahlak üzerine beyitler, "Aşk ve Aht" aşk üzerine mânîler ve "Sözlerden Küpeler" terbiyevi ve ahlâki beyitler, 4 kitap, Talimhane Cad. No. 85 — A. Samsun, adresinden temin edilir. Her biri 20X14 boyunda 16 sayfa, 100 er kuruş.

TAMEK

(Folklor — 26)

BASIN İLÂN KURUMU

Gazeteler ve Dergiler için her mev'î ilân ve reklâm kabul eder.

İSTANBUL Genel Müdürlük: Türkocağı caddesi No. 1, kat 3 Telefon:

22 43 84 - 85

İSTANBUL Şube Müdürlüğü: Türkocağı caddesi No. 1, kat 3

ANKARA Şube Müdürlüğü: Ulus iş hanı "E" Bloku, No. 41 Kat 2, Telefon:

10 58 17 - 10 57 87

İZMİR Şube Müdürlüğü: İkinci Kordon, Mimar Kemalettin caddesi Küçük Kardiçali Han Telefon: 23911

TELGRAF: BASINKURUMU

ADANA Şube Müdürlüğü: Abidin Paşa caddesi Remo İş Hanı No. 46

BURSA Şube Müdürlüğü: İnönü caddesi Aysan Han No. 20

ESKİŞEHİR Şube Müdürlüğü: Porsuk İş Hanı Kat 1 No. 1

KONYA Şube Müdürlüğü: İstanbul caddesi Yusufaga Sokak Terzioğlu Pasajı No. 1

ZONGULDAK Şube Müdürlüğü: Amele Birliği pasajı No. 15/16

(Basın: 4030 — 27)